

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 7
2019.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 120.000 прописа и преко 481.000 скенираних страна службених гласила, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs

Технички уредник: Јелена Васиљевић, орг.пријема и евиденције захтева корисника

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Лепосава Милановић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, орг.пријема и евиденције захтева корисника
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић

Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Преглед старих публикација
- 4.** Преглед нових књига
- 5.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Ирској, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Лондону, Огњена Прибићевића, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Ирској, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Лондону, Александре Јоксимовић, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Кнежевини Монако, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Паризу, Рајка Ристића, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Кнежевини Монако, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Паризу, Наташе Марић, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Швајцарској Конфедерацији, др Снежане Јанковић, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Савезној Републици Немачкој, Душана Црногорчевића, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Краљевини Холандији, Петра Вица, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Бугарској, Владимира Ђургуса, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Црној Гори, Зорана Бингулца, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Уредба о врстама услуга које пружа Министарство унутрашњих послова и висини такси за пружене услуге, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Одлука о измени Одлуке о броју судија у судовима, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Одлука о изменама Одлуке о избору чланова и заменика чланова одбора Народне скупштине Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Одлука о изменама Одлуке о разрешењу и именовању чланова и заменика чланова Републичке изборне комисије, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Одлуке о избору судија који се први пут бирају на судијску функцију, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Одлука о отварању Конзулата Републике Србије у Једрену, Република Турска, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Одлука о престанку рада Комисије за израду Грађанског законика, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Одлука о престанку дужности Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Родољубу Шабићу, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Одлука о избору Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Милана Мариновића, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Одлука о отварању Конзулата Републике Србије у Катмандуу, Савезна Демократска Република Непал, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Правилник о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Правилник о начину издавања одобрења за транспорт наоружања и војне опреме који нису опасан терет, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Правилник о условима и начину ношења оружја и муниције царинских службеника, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2019

Правилник о делатностима и пословима који су неспојиви са обављањем службене дужности царинског службеника, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2019

Правилник о изгледу и садржини образаца захтева, извештаја, обавештења и евиденције и начину вођења регистара и посебне евиденције у поступку лобирања, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2019

Правилник о изгледу обрасца за издавање посебне личне карте, изгледу обрасца посебне личне карте и поступку издавања посебне личне карте, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Правилник о програму обуке за лобисту, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Решење о разрешењу генералног конзула Републике Србије у Сиднеју, Аустралија, Бранка Радошевића, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Закључак Народне скупштине поводом разматрања Извештаја о спровођењу Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и Закона о заштити података о личности за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Закључак Народне скупштине поводом разматрања Редовног годишњег извештаја Заштитника грађана за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Закључак Народне скупштине поводом разматрања Извештаја о раду Агенције за борбу против корупције за 2018. годину са Извештајем о спровођењу националне стратегије за борбу против корупције у Републици Србији за период од 2013. до 2018. године и

Акционим планом за њено спровођење, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Закључак Народне скупштине поводом разматрања Извештаја о раду Агенције за борбу против корупције за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Акциони план за спровођење Стратегије превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава за 2019. и 2020. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Кодекс понашања учесника у лобирању, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2019

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска уредба о измени Покрајинске уредбе о максималном броју запослених на неодређено време у систему Аутономне Покрајине Војводине за 2017. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 30/2019

Покрајинска скупштинска одлука о закључивању и извршавању споразума Аутономне Покрајине Војводине са одговарајућим територијалним заједницама других држава, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2019

Исправка Пословника Покрајинске владе, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 30/2019

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Закон о утврђивању јавног интереса и посебним поступцима ради реализације пројекта изградње инфраструктурног коридора ауто-пута Е-761, деоница Појате–Прелјина, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2019

Закон о комуналној милицији, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2019

Закон о измени Закона о накнадама за коришћење јавних добара, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2019

Закон о изменама и допуни Закона о регулисању јавног дуга Републике Србије по основу неисплаћене девизне штедне грађана положене код банака чије је седиште на територији Републике Србије и њиховим филијалама на територијама бивших република СФРЈ, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Закон о трговини, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Закон о изменама и допунама Закона о електронској трговини, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Закон о робним берзама, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Закон о изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Закон о изменама и допунама Закона о посебним условима за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Уредба о утврђивању Годишњег програма мониторинга статуса вода за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Уредба о утврђивању Државног програма обнове, односно хитних радова на санацији објеката за заштиту од вода оштећених у поплавама изазваним елементарном непогодом у јуну 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Уредба о давању у закуп водног земљишта у јавној својини, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Уредба о категоризацији железничких пруга које припадају железничкој инфраструктури, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Уредба о изменама и допуни Уредбе о усклађивању номенклатуре Царинске тарифе за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Уредба о управљању капиталним пројектима, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Уредба о изменама и допунама Уредбе о начину и условима за отпочињање обављања комуналних делатности, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Уредба о изменама Уредбе о условима и начину утврђивања висине годишњег износа боравишне таксе за физичко лице које пружа угоститељске услуге смештаја у објектима домаће радиности и сеоском туристичком домаћинству, као и начин и рокови плаћања, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Уредба о утврђивању Државног програма помоћи и обнове порушених породичних стамбених објеката у својини грађана услед дејства поплава и града у јуну 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Уредба о утврђивању Државног програма обнове објеката јавне намене у јавној својини у области образовања, здравства и социјалне заштите, оштећених или порушених услед дејства поплава и града у јуну 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Државног програма обнове, односно хитних радова на санацији објеката за заштиту од вода оштећених у поплавама изазваним елементарном непогодом у јуну 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Уредба о спроведбеним правилима за метаподатке националне инфраструктуре геопросторних података, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Уредба о допуни Уредбе о условима које морају да испуњавају луке, пристаништа и привремена претоварна места, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Уредба о изменама Уредбе о условима и поступку стицања статуса повлашћеног произвођача електричне енергије, привременог повлашћеног произвођача и произвођача електричне енергије из обновљивих извора енергије, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Уредба о проглашењу Специјалног резервата природе „Засавица”, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Одлука о допуни Одлуке о проглашењу елементарне непогоде, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Одлука о изради Просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Одлука о образовању Одбора за организацију Четврте Кина–ЦИЕЗ министарске конференције о иновацијама, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Одлука о допуни Одлуке о образовању Одбора за организацију Четврте Кина–ЦИЕЗ министарске конференције о иновацијама, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Одлука о изменама и допунама Одлуке о поступку по приговору и притужби корисника финансијских одлука, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Одлука о изменама и допунама Одлуке о поступку по приговору и притужби правног лица, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Одлука о износива минималних акциза на дуванске прерађевине, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Одлука о измени и допунама Одлуке о условима и начину за смањење царинских дажбина на одређену робу, односно за изузимање одређене робе од плаћања царинских дажбина у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Одлука о пуштању у оптицај кованог новца апоена од 1, 2 и 5 динара, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Одлука о утврђивању цена резервисаних поштанских услуга у унутрашњем поштанском саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2019

Правилник о царинским обележјима, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Правилник о утврђивању Годишњег програма пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Правилник о висини јединичних емисија загађујућих материја у ваздух и висини корекционог фактора за потребе прорачуна износа накнаде за заштиту и унапређивање животне средине за физичка лица у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Правилник о параметрима за прорачун количина емитованих загађујућих материја у ваздух на основу врсте и количина утрошених горива, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Правилник о условима и начину изузимања квалификованих прихода из основице пореза на добит правних лица, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о условима и начину остваривања права на порески кредит за улагање у капитал новооснованог привредног друштва које обавља иновациону делатност, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о остваривању права на пореско ослобођење за примања запосленог по основу сопствених акција које стекне без накнаде или по повлашћеној цени, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о остваривању права на пореско ослобођење по основу организовања рекреације, спортских догађаја и активности за запослене, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о измени Правилника о облику и садржини пријаве за евидентирање обвезника ПДВ, поступку евидентирања и брисања из евиденције и о облику и садржини пореске пријаве ПДВ, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о Плану подрачуна консолидованог рачуна трезора, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о изменама Правилника о мерилима брзине возила у саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о квалитету уситњеног меса, полупроизвода од меса и производа од меса, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о истраживању удеса и озбиљних незгода у ваздушном саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о обезбеђивању континуиране пловидбености ваздухоплова и других ваздухопловних производа, делова и уређаја и о одобравању ваздухопловно-техничких организација и особља који се баве овим пословима, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Правилник о допуни Правилника о облику, садржини, начину подношења и попуњавања декларација и других образаца у царинском поступку, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о начину и поступку обављања платног промета у оквиру система консолидованог рачуна трезора за девизна средства, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Правилник о минималним безбедносним захтевима које тунел на јавном путу мора да испуњава са гледишта безбедности саобраћаја, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Правилник о начину обављања организованог превоза деце, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Правилник о начину спровођења ревизије и провере (пројеката пута) и саставу стручног тима за спровођење ревизије и провере, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2019

Правилник о лиценцама за превоз у железничком саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2019

Правилник о подстицајима за унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Правилник о изменама Правилника о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Решење о додели средстава прикупљених по основу одлагања кривичног гоњења, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска скупштинска одлука о Завршном рачуну буџета Аутономне Покрајине Војводине за 2018. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 29/2019

Правилник о поступку избора јединица локалних самоуправа и институција у АП Војводини за израду анализа енергетске ефикасности објеката јавне намене, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 31/2019

Правилник о додели бесповратних финансијских средстава за реализацију програмских активности удружења грађана у 2019. години на територији АП Војводине чија је делатност у вези са пољопривредном производњом, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 31/2019

Правилник за доделу средстава за суфинансирање трошкова набавке машина и опреме за органску производњу на територији АП Војводине у 2019. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 32/2019

Правилник за расподелу средстава из Буџетског фонда за развој ловства АП Војводине за 2019. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 32/2019

Службени лист Града Београда

Одлука о завршном рачуну буџета Града Београда за 2018. годину, Службени лист Града Београда бр. 51/2019

Одлука о боравишној такси, Службени лист Града Београда бр. 52/2019

Одлука о изменама и допуни Одлуке о накнадама за коришћење јавних површина за територију Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 52/2019

Одлука о измени и допунама Одлуке о јавним паркиралиштима, Службени лист Града Београда бр. 52/2019

Одлука о изменама и допунама Одлуке о начину поступања са непокретностима које су у јавној својини Града Београда, односно на којима град Београд има посебна својинска овлашћења, Службени лист Града Београда бр. 52/2019

Одлука о допуни Одлуке о одређивању комуналних делатности, Службени лист Града Београда бр. 52/2019

Одлука о измени и допунама Одлуке о комуналном реду, Службени лист Града Београда бр. 52/2019

Решење о допуни Решења о општим паркиралиштима, Службени лист Града Београда бр. 48/2019

Закључак о измени Закључка о приступању промени Статута Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 52/2019

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Одлука о изменама и допунама Одлуке о највишим ценама лекова за употребу у хуманој медицини чији је режим издавања на рецепт, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Правилник о чувању, заштити и сигурности података у оквиру информационог система Централног регистра обавезног социјалног осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Правилник о садржини, начину одређивања и додељивања јединственог броја за потребе социјалног осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Правилник о садржини и начину преноса података о обвезницима доприноса – послодавцима и исплатиоцима прихода у Јединствену базу Централног регистра обавезног социјалног осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Правилник о управљању медицинским отпадом, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Правилник о обрасцу потврде о здравственој исправности (енг. Health Certificate) и потврде о слободној продаји (енг. Free Sale Certificate) предмета опште употребе, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2019

Правилник о начину и поступку издавања међународне потврде (сертификата) о безбедности хране која се извози, изгледу обрасца међународне потврде, као и евиденцији о издатим потврдама, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2019

Правилник о начину и поступку управљања фармацеутским отпадом, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2019

Правилник о полагању стручног испита у области просторног и урбанистичког планирања, израде техничке документације, грађења и енергетске ефикасности, као и лиценцама за одговорна лица и регистру лиценцираних инжењера, архитеката и просторних планера, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Правилник о изменама и допунама Правилника о ближој садржини података и начину вођења евиденција у области запошљавања, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Правилник о измени Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Правилник о изменама Правилника о утврђивању мера раног откривања и дијагностике заразне болести трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија, начину њиховог спровођења, као и мерама за спречавање ширења, сузбијање и искорењивање ове заразне болести, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Правилник о изменама и допуни Правилника о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Исправка Правилника о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2019

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Закон о науци и истраживањима, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2019

Уредба о проглашењу предела изузетних одлика „Културни предео Тршић–Троноша”, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Одлука о утврђивању Улице браће Радић у Суботици за просторну културно-историјску целину, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Одлука о изменама Одлуке о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних, академских и интегрисаних студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у школској 2019/2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Одлука о оснивању Академије струковних студија Шабац, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Одлука о отварању Културно-информативног центра Републике Србије у Лондону, Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2019

Одлука о утврђивању виле Штерић у Београду за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Одлука о утврђивању Спомен-чесме краља Александра Обреновића на Златибору за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Правилник о изменама Правилника о остваривању образовно-васпитног рада у иностранству, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2019

Правилник о ближим условима у погледу избора, програма рада лектора српског језика на страним високошколским установама и другим питањима од значаја за ангажовање лектора, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2019

Решење о додели националног спортског признања, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Правилник за реализацију акције „Право на прву шансу”, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 32/2019

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за јун 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2019

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за мај 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

Податак о висини просечне месечне зараде без пореза и доприноса за период јануар–мај 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2019

2

**СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ,
СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ
БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2019. ГОДИНИ**

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НЕДЕЉНИК
9.	НИН
10.	ПЕЧАТ
11.	ПОЛИТИКА
12.	СРПСКИ ТЕЛЕГРАФ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	ЈЕЗИК ДАНАС
2.	КОРАЦИ: часопис за књижевност, уметност и културу
3.	ЛИПАР: часопис за књижевност, језик, уметност и културу
4.	РС PRESS
5.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
2.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
3.	БИЛТЕН МИНИСТАРСТВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
4.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
5.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
6.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
7.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посредни књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

- 1. В. Карић: Србија: Опис земље, народа и државе, Београд: 1887.**
- 2. Закон о личним именима, донет 19. фебруара 1929. године, Београд: 1938.**
- 3. Закон о именима места и улица и о обележавању кућа бројевима, донет 18. фебруара 1930. године, Београд: 1938.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

ОВУ ЈЕ КЊИГУ ПОТПОМОГАО КЊИЖЕВНИ ФОНД
ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА

СРБИЈА

ОПИС ЗЕМЉЕ, НАРОДА И ДРЖАВЕ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. КАРИЋ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. ТИТЕЛБАХ

БЕОГРАД

У КРАЉЕВСКО-СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1887

ИЛАСЦ ЗАДРЖАВА СВА ПРАВА КАКО НА ТЕКСТ ТАКО И НА СЛИКЕ.
TOUS LES DROITS DE TRADUCTION ET DE REPRODUCTION RÉSERVÉS.

Ј Е З И К

Србији је језик српски говорни језик готово свега народа у њој, а у исто доба и књижевни и државни језик.

Српски језик грана је велике словенске родбине: њиме говори седам и по милијуна душа.

По гласовима и њиховим променама српски језик долази у југоисточну гомилу словенских језика, тамо дакле, где долази и руски и бугарски језик.

По одношају између сугласника и самогласника српски је језик међу словенским језицима најпријатнији за ухо — најмелоднији —, јер у њему нема оних мутних самогласника (ъ, ы, ъ) и сугласника (л, дз), нити онога нагомилавања ових последњих, које се види, у већој или мањој мери, код осталих. Међу језицима словенске родбине, дакле, српски језик заузима оно место, које има и италијански међу језицима латинске родбине, а са истих разлога.

У српскоме су језику три главна говора: штокавски, чакавски и кајкавски. Ови се говори најлакше познају по оној заменици, по којој су и своје име добили, и која

се у штокавскоме изговара : што, у чакавскоме : ча и у најкавскоме : кај.

Чакавским говором говори најмањи део нашега народа : око 450.000 душа, и то у Истри, у узаноме Хрватском приморју и по већини Истарскога и Далматинског острвља. Овај је говор остатак старога хрватског говора, који је некада имао много веће пространство, али који је, непрестано потискиван, штокавским, правим српским говором, сведен данас на веома мален простор.

Кајкавским говором говори око 750.000 душа; он је веома близак словеначкоме језику, а и говори се у оним крајевима Српске Земље — у Хрватској¹ —, који се сучељавају са Штајарском и Крањском : земљама, у којима живе Словенци, по језику најближа нам браћа. И овај говор, потискиван штокавским, своди се на све уже границе.

Штокавским говором говори сав остали народ српски : око 6,300.000 душа. Једно с тога дакле, што овим говором говори несразмерно више народа него обојима осталим, а друго и за то, што је од њих и много лепши и много развијенији, сви су га Срби узели за књижевни језик свој, онако исто, као што су и Италијани за књижевни језик изабрали себи свој Тоскански говор а Немци Саксонски. За то ћемо се ми са овим говором и забавити подуже.

Штокавски говор дели се на три говора : источни, западни и јужни, или друкчије : екавски, икавски и ијекавски говор. Основа је овој подели самогласник Ћ, који се налази у староме словенском језику, и који се у источноме изговара : е, у западноме : и, а у јужноме : ије, је, е и и, како кад.

У Србији се говоре сва три ова говора, но највише народа говори источним па онда јужним говором; западним пак говори се само у неколико села.

¹ Ово је наш западни Торлак, у коме се, може се слободно казати, не говори ни српски ни словеначки.

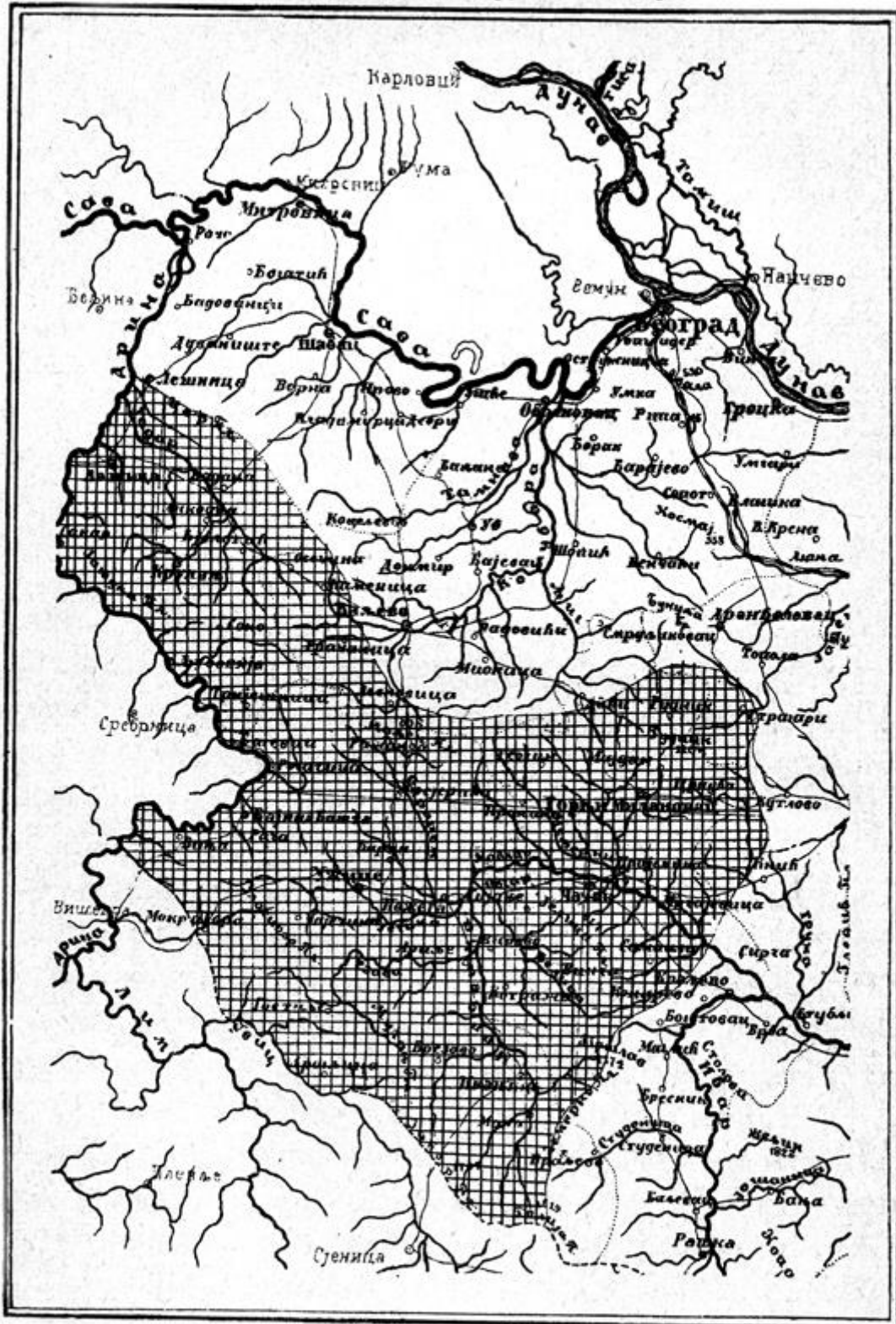
Област источнога од области јужнога говора у нашој земљи одваја пруга, која полази од Дрине према Лешници и пење се одмах на Видојевицу. Одавде, пруга та иде најпре косом Цера и Влашића, спушта се за тим у осоје Медведника и Маљена и излази, на послетку, на Сувобор. Сад се пење на Рудник, са кога силазећи, захвата највиши крај водопађе Јасеничке, прихвата се по том водомеђе Лепенице с једне и Груже с друге стране, пресеца најзад Гружу тако, да горња остаје јужноме говору и упућује се Морави, према ушћу Ибра. Пошто пређе Моравау, деона се пруга, из почетка, држи поближе леве стране Ибарске, скреће по том на Чемерно и излази на Голију. Но на доста места, област једнога говора заилази у област другога и преко ове пруге, којом их оделисмо, само никада веома далеко. Тако исто находи се и острваца источнога говора у области јужнога и обратно.

Западним говором говори се у неколико села поред Дрине, у Подринскоме и Ужичком округу.

Штокавци, у главноме, говоре сви једнако, једним језиком и једним нагласком, ма на коме се крају Српске Земље находили, али опет у говору имају и омањих предених разлика: чују се овде онде још гдекоји старински облици или се понегде истичу друкчији нагласци. Тако се сам источни говор не говори свуд једнако ни у самој Србији: у разним крајевима његове области чују се разни нагласци и различни облици код једних и истих речи. Ми ћемо се овде по дуже зауставити само код разлика између Шумадискога и Моравског говора, једно због тога, што су они у Србији најаче распрострајени, а друго и за то, што су оба најаче раширена и изван граница наше краљевине.

Моравски говор има веома велику старину, а Шумадиски, не само да је од њега млађи, него се по постању свом рачуна у најмлађи говор српскога језика. Колевка

Област источнога и јужног говора

1. Област источног говора; 2. Област јужног говора

му је по свој прилипи сама Шумадија, из које је се распростирао у истоме правцу и под истим утицајима, као и Моравски говор или и сам јужни српски говор: све у правцу са југа на север, а под утицајем најезде Турака, која је на ту страну потискивала сеобу нашега народа. Негубећи ни мало од своје једрине, Шумадски је говор много мелоднији од Моравскога и разликује се од њега по нагласку, по претварању неких сугласника и по неким облицима, не само код имена него и код глагола.

У Моравскоме говору не говоре сва четири нагласка, којих има у Шумадскоме, а на име, тамо нема нагласка ` , дакле кратког. Осем тога, у њему се јасно опажа тежња нагласка, да се у истим речима помери за један слог напред, од места, на коме стоји у Шумадскоме. Кратки нагласак замењује се тада оштрим. На пр.

Шумадски :	Моравски :
Рѣсава	Ресѧва
Мѡрава	Морѧва
Гѡлија	Голѧја
Јѧсика	Јасѧка
Госпѡдине	Господѧне
Домѧћине	Домаћѧне

Из ових, неколиких примера видимо, да у Моравском говору оштри нагласак пада редовно на други а у речима са више од три слога и на трећи слог. У Шумадскоме тога не може бити; тамо је оштри нагласак у век на првоме слогу. Често опет, нити се нагласак помера нити мења, али се помера напред главни слог, (управо тон), на који се у речи удара гласом. На пр:

Шумадски :	Моравски :
Ђѹтѧ	Ђѹтѧ
ѡдѧ	ѡдѧ

Бѣжѣ

Мѣлојка

Мѣрѣнко

Бѣжѣ

Мѣлѣјка

Мѣрѣнко

У Шумадискоме говору, по правилу, главни је слог први слог у речи, у Моравскоме пак, видимо га редовно да је други.

У погледу на Ђ, које се, као што смо раније видели, у источноме изговара: е, Моравски је говор много доследнији од Шумадискога, који се у томе помешао са западним. На пр.

Шумадиски :

Лѣтити

Врѣтити

Зелѣнити се

Стѣдити се

Нѣсам

Моравски :

Летѣти

Вртѣти

Зеленѣти се

Стѣдѣти се

Нѣсам.

У именицама мушкога рода, којима се основа свршује са: з, к, х, ови се гласови, у Моравскоме говору, у четвртоме падежу множине претварају у: з, ц, с, онако исто као и у осталим падежима тога броја. На прилику, говори се: во има розе; начинѣо сам опѣнце; купим орѣсе.

У именица женскога рода и личних заменица I и II лица трећи и седми падеж имају наставак: е. Н. пр. дао девојке јабуку; био сам у школе; цар ће тебе мене поклонѣти.

У именица мушкога и средњег рода шести падеж има наставак: ем. Такав исти наставак имају и заменице и придеви тих родова и у трећем и у шестоме падежу. На пр. ишѣо сам с тем јунакѣм; дадо добрѣм човѣку; с онѣм детѣтем.

Седми падеж нема у женском роду завршетка: ма, него има старински завршетак: х. Н. пр: по ливадах.

У Моравскоме говору показује се јака тежња против укидања зева, која иде често и тако далеко, да не трпи ни само коренито: ј. На пр. мо(ј)у, тво(ј)у, ова(ј), та(ј).

Код глагола, у времену пређашњем, у Моравскоме отпада и: *x* и његов заменик: *c*. На пр. дођо(*x*), идѡ(*c*)мо. Тако исто не укида се ни зев, уметањем: *j*. На пр. руча(*j*)у, има(*j*)у и т. д.

У Србији је Моравски говор много распрострањенији од Шумадискога. Он се говори не само у свој јужној и источној Србији, већ у његову област долази и велики део Шумадије: Поморавље Рудничкога округа, Гружа и Лепеница од Крагујевачког, цео Јагодински и Поморавље Смедеревскога округа.

Самом границом источне Србије, а нарочито у Торлаку, који захвата Књажевачки, Пиротски и један део Нишкога округа, у Моравскоме говору осећа се већ дах бугарскога језика и у нагласку и у облику речи.¹ То је са свим природан и обичан појав, који се опажа код свих народа, у већој или мањој покварености језика,² у крајевима, који су на граници, и у непосредноме додиру са страним народностима.

Но Моравски говор, поред све своје правилности и јачега распрострањења³, непрестано узмиче пред Шумадиским, који је мекши, који је књижевни и државни говор у нашој краљевини, и који се као таки, пречишћен само од остатака западнога говора, све једнако шири и књигом и школом.

У јужноме говору нема тако знатних разлика као у источноме, но и он се све више љуља, јер исте прилике које потискују Моравски говор, чине те и он сам узмиче.

¹ Вук у своме речнику каже: Торлак је човек који не зна ни српски ни бугарски.

² Тако је и у Бугарској као и у нашем Торлаку. Даничић, слушајући како се говори око Софије, рекао је: да није ни српски ни бугарски.

³ Моравски се нагласак простире и изван Србије, па и у области самога јужног говора. Он почиње на обалама Јадранскога мора, у Црној Гори — осем Брда —, удара овамо на Васојевиће и изилази на Косово. Одатле силази Ибром Голиској и Тополицом Биначкој Морави, па се после по Србији даље шири и прелази чак и у Банат.

Осем српскога језика у Србији је још једино влашки, као народни говор, у употреби. Овим језиком говоре Власи, којих се око 140.000 душа находи у североисточној Србији, између Велике Мораве, Дунава и Тимока. У Морави, Млави, доњем Пеку, Подунављу, и тамо према Тимоку, дакле све у пределима, у којима Власи не само не чине једноставну гомилу, јер су измешани више мање са Србима, него су и осем тога изложени јачем утицају српскога говора и обичаја, језик, којим они говоре, тако је пун српских речи, да слушајући га, није га неки пут тешко разумети ни човеку, који само српски зна. У свима тим крајевима, Власи, а нарочито мушкарци међу њима, говоре прилично а кашто и доста добро и српски. Али у ономе склопу од планина, који је извориште Млаве, Пека, Поречке Реке и Црнога Тимока, где је српско становништво ограничено на веома незнатан број, Власи не само да не умеју говорити српски, него га и не разумеју.

Узрок тако спороме продирању српскога језика међу ове Влахе ваља тражити понајпре у нискоме ступњу просветљености на коме се налазе; јер они, који живе у поменутоме склопу планинском, најназаднији су део становништва у Србији, у свакоме погледу. Они, већином, цео век свој проводе на појати, у шуми, удаљени од света па чак и од свога села. Неписмени, као сви из реда што су, они ни мало не осећају потребу, да учењем српскога језика, као развијенијега од њиховог, прошире видик своје знању. Долазећи веома ретко у додир са државним властима и установама, а посредно и са самом државом, они не осећају потребу да српски науче ни као државни језик. С друге пак стране, Власима се у овоме погледу никада велика пажња није ни поклањала. Није се никада имало на уму то, да би Власи, говорећи једном оба језика, и влашки и српски, морали на послетку занемаривати свој матерњи језик и у толико јаче приањати за

српски, који им је свакојако кориснији, и који би им, једном већ уобичајен, олакшао претапање у Србе, и осталим путовима.

Осем Влаха, у Србији говори влашки и велики број Цигања чергара.

Влашки језик није код нас знанствено проучаван, али се и пак зна, да има два говора: мекши, који се говори у Морави, Млави, Пеку и нешто у Тимоку, и који је говор Сибињских Влаха, и други, тврђи, који се говори у Тимоку, а нарочито Неготинској Крајини, и који је говор Влаха у Влашкој.

I
ЗАКОН
О ЛИЧНИМ ИМЕНАМА
од 19 фебруара 1929

Служб. новине, бр. 47 од 26
фебруара 1929 год. ХХI стр. 285.

ЗАКОН

о

ЛИЧНИМ ИМЕНИМА

Глава I.

Основне одредбе

Члан 1

Име у смислу овога Закона је трајна ознака, којом се физичка лица међусобно разликују.

За разликовање правних лица употребљавају се њихови називи; на ове као и на трговачке фирме и заштитне жигове не одnose се прописи овога Закона.

Члан 2

Сваки држављанин Краљевине Југославије¹⁾ добија и носи име, које се састоји из: породичног и рођеног имена.

Када се у званичним актима, документима и списковима, означају лица, мора се најпре навести породично, а затим рођено име.

¹⁾ У првобитном тексту раније име државе замењено је овде свуда данашњим.

Држављанин Краљевине Југославије не сме се означавати именом, које би, сем породичног и рођеног имена, имало још који додатак пред или иза породичног или рођеног имена, а у колико то није овим Законом прописано односно допуштено.

Горњи ред исписивања имена није обавезан за појединца, нити при његовом потпису, већ само за званична акта и спискове.

О допуштеним додацима уз име: чл. 13, 14, 31—35 овог Закона.

Под забрану ст. 3. потпада и уношење породичне титуле, у име.

Академске титуле у званичним актима стављају се пред породично име. (Распис, Мин. ун. послова Ком. Бр. 344 од 5 јула 1929).

Члан 3

Сваки држављанин Краљевине Југославије има право да тражи, да се назива оним именом, које има по прописима овог Закона, а њега веже дужност, да то име носи и да се њиме искључиво служи, без обзира на место боравка.

Страни држављанин, живећи да територији ове Краљевине, мора да се служи и назива именом, које је примио по прописима законодавства своје Отаџбине.

Члан 4

Спорове настале због имена, које физичко лице мора носити по одредбама овога За-

кона решавају првостепене опште управне власти.

Ако је надлежни суд, с обзиром на коју правну чињеницу, која утиче у смислу одредаба овога Закона и на име дотичног лица, изрекао коначну пресуду, управна власт је код евентуалног одлучивања о имену везана за ту пресуду.

ГЛАВА II.

О породичном имену

Члан 5

Породично је име ознака физичког лица по његовом пореклу, које се у једној крвној заједници трајно и непромењено наслеђује.

Члан 6

Породично име добија односно носи:

- 1) рођењем, без обзира на место рођења, законито дете по свом законитом оцу;
- 2) рођењем, без обзира на место рођења, незаконито дете по својој матери;
- 3) по решењу првостепене управне власти, дете рођено од непознате матере или нађено на територији Краљевине Југославије све док се један од родитеља не пронађе.

За правну оцену под тачком 1. и 2. наведених чињеница, важе прописи општег грађанског права.

Члан 7

Незаконито дете жене, растављене или разведене извршном пресудом (одлуком), или

удовице, добија и носи девојачко породично име своје матере, т. ј. породично име које је по свом пореклу добила и носи мати.

Чл. 7 се примењује на случај, кад мати после раставе или развода задржи породично име мужевљево — чл. 14 — иначе се примењује чл. 6. тач. 2.

ГЛАВА III

О рођеном имену

Члан 8

Рођено име је ознака, која се детету даје после рођења, да се по њој разликује од лица, која носе исто породично име.

Члан 9

Право и дужност одређивања рођеног имена детету, када се роди, припада у првом реду оцу односно ванбрачној матери; у недостатку законитог оца то право односно дужност прелази на матер, а ако ове нема, или у случају да је дете нађено, на првостепену управну власт.

Чл. 9. није узео у обзир установу кумства по православном канону, коме је чл. 9. противан. Међутим једним расписом Мин. ун. послова Ком. Бр. 190 од 10. априла 1929, објашњено је, да овај закон не дира у установу кумства.

ГЛАВА IV

*Промена породичног имена услед нових
породично-правних одношаја.*

Члан 10

Породично име се мења:

- 1) позакоњењем (legitimatio);
- 2) удајом;
- 3) усвојењем (adoptio).

Члан 11

Позакоњењем губи позакоњени породично име своје ванбрачне матере и прима породично име свог оца, ако се позакоњење заведе у матичну књигу. Формалности, које треба испунити, да се тај упис може извршити, прописују одредбе, које се односе на позакоњење.

Члан 12

Ако је надлежни суд коначно одлучио, да није законито дете, које је у матичну књигу заведено као законито, оно тада губи породично име, које је носило по тобожњем оцу и прима девојачко породично име своје матере.

Члан 13

Удајом жена добија породично име свог законитог мужа; то је удадбено породично име. Она добија право и дужност, да се служи искључиво тим породичним именом.

Своје девојачко породично име може жена употребљавати само као додатак удадбе-

ном породичном имену и то тако, да пред своје пређашње породично име стави реч: рођена. Но, у званичним решењима и документима таква употреба девојачког породичног имена допушта се изузетно, ако би без тога могла настати каква сумња у погледу идентитета лица.

Члан 14

Удадбено породично име жена задржава и у случају раставе брака.

Но ако се брак разведе, жена, која према судској одлуци није крива или је само оглашена за сукривца при разводу брака има да бира између удадбеног и свога девојачког породичног имена; док у случају да сва кривица пада на жену, моћиће породично име мужевљево задржати само с његовим пристанком, иначе узима поново своје девојачко породично име.

У случају да се брак поништи извршном судском одлуком, жена губи удадбено породично име и прима опет породично име, које је носила пре ове удаје.

Ако законити муж умре, удовица задржава породично име свог покојног мужа, док не наступи каква чињеница, која по овом закону проузрокује промену породичног имена.

Члан 15

Усвојењем (*adoptio*) добија усвојени право и дужност, да иза свог породичног имена носи и породично име усвојитеља.

Ако удата, растављена, разведена или удова жена усваја, тим чином усвојено лице добија и носи, по прописима претходног става, девојачко породично име усвојитељке.

Ако по усвојењу наступи за усвојеног каква правна чињеница, која у смислу чл. 10. проузрокује промену породичног имена, у погледу те промене важе дотични прописи чланова 11. до 15. овога Закона.

Жена, која је браком примила породично име свог мужа, у случају да је после тога усвојена, не мења своје удадбено породично име. А када жена, по прописима другог става чл. 13. употребљава своје девојачко породично име мора иза њега додати и породично име усвојитеља.

Претходни став важи и у случају усвојења удовице.

ГЛАВА V

Промена имена решењем власти.

а) Породично име.

Члан 16

Сем случајева наведених у чл. 10. овог Закона, породично име се може променити и решењем надлежне власти, ако постоје за такву изузетну одлуку нарочите околности.

Члан 17

Ко по својој навршеној 21. години докаже, да му породично име, које је са рођењем

добрио од свог оца или своје ванбрачне матере, односно позакоњењем, без сопствене кривице смета у поштенем раду ради одржавања свога живота или му иначе проузрокује какву битну штету, има право тражити, да му надлежни Велики жупан¹⁾ да одобрење за промену породичног имена.

Промена породичног имена, мора се одобрити ако у главном садржава тежњу, да се тачније идентификују лица истог породичног имена.

Члан 18

Молбу односно захтев за промену породичног имена снабдевену потребним доказима, треба предати првостепеној управној власти.

У молби, односно захтеву може се навести више породичних имена, од којих једно жели по одлуци власти носити.

Првостепена управна власт мора примљену молбу, због евентуалних приговора, објавити према прописима који важе у административном поступку.

Промени породичног имена у опште може, уз подношење доказа, приговорити онај, чија би права и интереси били позитивним решењем оштећени или у озбиљну опасност доведени.

Одобрењу траженог породичног имена могу приговарати само носиоци истог породичног имена (презимењаци).

¹⁾ одн. Бан по данашњем устројству унутрашње управе.

Приговоре без доказа, или ако су у опречи с одредбом претходног става, мора првостепена управна власт одбацити још при доношењу.

Велики жупан¹⁾ оцењујући испуњење формалности и доказне околности, на основу достављеног предмета одлучује о молби односно захтеву.

Против решења Великог жупана¹⁾ може се жалити Министру Унутрашњих Дела.²⁾

Ако је Велики жупан¹⁾ молбу усвојио, односно на захтев пристао, мора у исто време одбацити евентуалне приговоре, допуштајући жалбу на Министра Унутрашњих Дела²⁾ свима онима, који у својој жалби поднесу доказе или носе исто породично име.

Жалбе се подnose у року од 15 дана.

б) Рођено име

Члан 19

Рођено име остаје целог живота непромењено.

Ипак Министар Унутрашњих Дела²⁾ може, на образложеноу молбу, изузетно допустити промену рођеног имена, ако се осведочи да има за то нарочито замашних разлога, а не противи се прописима молиочеве вере.

Члан 20

Ко у складу са постојећим прописима мења своју верску припадност, може том при-

¹⁾ одн. бан

²⁾ Министру унутрашњих послова.

ликом сам изабрати друго рођено име; исто важи и за оне, који се посвећују каквом црквеном реду.

У оба случаја мора се промена рођеног имена пријавити надлежном Великом жупану¹⁾ који нашавши да горње чињенице стоје, наређује упис у матичну књигу.

б) Објаве и поништење дозволе за промену имена.

Члан 21

Сваку коначну дозволу за промену имена мора надлежна власт, уз ознаку старог и новог имена објавити у „Службеним Новинама”. Промена имена важи од дана, када је објава оглашена.

Члан 22

Ако се накнадно сазна, да је молилац у својој молби за промену имена прећутао стварну намеру, којој је тежио том променом, те се због издатог одобрења, ношењем промене ног имена, приватним или јавним лицима проузрокује штета, може надлежна власт ово одобрење поништити и наредити поправку матичног уписа.

Поништење одобрења може предлагати само непосредно заинтересовано лице. Ако такви предлози буду поднесени по истеку је-

¹⁾ одн. бану

дне године, од како је службена објава оглашена, надлежна власт мора их одбити, сем ако јавни обзири захтевају, да се тражење одобри.

ГЛАВА VI

Упис имена у матичне књиге.

Члан 23

Сваки порођај, женидба и случај смрти уписују се по постојећим прописима у матичне књиге уз ознаку породичног и рођеног имена дотичних лица.

Упис породичног имена мора се извршити тако, да се тачно подудара са матично заведеним породичним именом претка, од којега произлази у смислу чл. 6. односно 10. овог Закона.

Упис рођеног имена врши се редовно према жељи лица, које је по чл. 9. овог Закона позвано да одређује име детета. Руководалац матичних књига одбиће упис само оних рођених имена, која вређају верске осећаје, која сеprotиве моралу, или су иначе увредљива.

Члан 24

Случај порођаја дужни су родитељи најдоцније за 30 дана по рођењу, са потребним подацима, пријавити надлежном руковоаоцу матичних књига и дете му приказати.

За тачно извршење овог прописа одговорна су, поред родитеља, и лица, која по

свом звању помажу код порођаја (лекари, бабице, болничарке), ако су код истог била у послена.

Члан 25

Ако би се код уписа порођаја у матичну књигу, с обзиром на прописе чл. 23. овог Закона, морало уписивати породично име по старом правопису, или име српског, хрватског или словеначког порекла, противно правилима српског, хрватског или словеначког правописа, мора руковалац матичних књига име уписати у сагласности са правилима поменутог правописа.

Али ако отац детета, односно отац његове ванбрачне матере, пред руковаоцем матичних књига писмено или усмено пред два сведока у записник изјави да не одустаје од уписивања породичног имена тачно према прописима чл. 23. овог Закона, та се изјава мора уважити, али само у случају доказане чињенице, да се породично име дотичног рода за последњих 60 година уписивало у матицу рођених тако, како то отац тражи.

Ово исто важи и за рођено име, ако таква отац не одустане од жеље, коју је у том погледу изразио пред руковаоцем матичних књига.

Члан 26

Сваки има право, да за своје породично име тражи исправност односно исправку уписа

или извода из матичних књига, ако није у складу са прописима ове главе.

Исто право има такође предак с обзиром на уписе, који се тичу његових потомака.

Члан 27

Исправку матичног уписа за своје породично име има право тражити свако, ма се упис извршио по прописима чл. 23. овог Закона и то:

1.) ако докаже да се породично име предака писало друкчије, него што је у матици заведено.

2.) ако се ради само о правописним разликама и исправка се жели саобразно чл. 25. овог Закона.

3.) ако се жели, да се породично име пише по правилима фонетике.

Нико не може тражити исправку матично-заведеног имена, којим би се повредио пропис првог¹⁾ става чл. 25. овог Закона.

Члан 28

Свака промена имена, одобрена на основу чл. 17. или 19., односно по чл. 20. или у случају чл. 27. овог Закона, мора се уписати у матичне књиге.

Ако пресуда у смислу првог става чл. 4. тражи упис у матичну књигу, Велики Жупан²⁾ дужан је матичном руковаоцу издати одговарајућу наредбу.

¹⁾ Исправка, С. Н. 1929 дод. стр. 648.

²⁾ одн. Бан.

Поводом уписа промене имена навешће се уз тачну и складну ознаку имена и решење Великог Жупана,¹⁾ који одлучује о упису промене у матичне књиге.

Члан 29

Находче или дете непознатих родитеља уписује се у матичну књигу са породичним и рођеним именом, које одреди првостепена управна власт, на чијој је територији дете нађено.

Ако се доцније утврди порекло таквог детета управна власт мора путем надлежног Великог Жупана¹⁾ покренути службену исправку.

ГЛАВА VII

Упис имена у општинску књигу завичајника

Члан 30

Све општинске власти морају уписивање имена у књиге саобразити прописима овога Закона, кад воде књиге завичајних држављана, и ако им руковођење матичним књигама не би било поверено.

Да би општинска власт могла за своје завичајне житеље бележити све појаве, које се матично заводе, дужан је руковалац матичних књига обавестити о сваком случају матичног уписа завичајну општину дотичног лица; но ако би ова била спорна или непозната, оп-

¹⁾ одн. бана

штину сталног боравка, а надлежну опште-управну власт, ако сталног боравка нема, или ако су у питању страни држављани.

ГЛАВА VIII

Изузетци исход основних одредаба

Члан 31

У циљу идентификације, ко хоће, може се послужити и рођеним именом законитог оца односно ванбрачне матере. У том се случају између породичног и рођеног имена дотичног поставља почетно слово очевог односно мате-риног имена. Ако за идентификацију ни то није довољно, може се навести цело рођено име родитеља, али тако да га у облику при-својног придева стави између породичног и рођеног имена (Пример: Петровић М. Ђуро или Петровић Марков Ђуро, или Крстић Жи-војикова Ана, и за пример незаконитог по-рекла: Јурковић Олгин Душан).

Придеви „млађи”, „старији“ као и њи-хове обичне скраћенице, не сматрају се као њихови саставни делови имена и могу се упо-требљавати, ако је то потребно због иденти-фикације.

Члан 32

У породици, или иначе у приватном оп-штењу, може се рођено име употребљавати скраћено или према обичајима преудешено.

Код својеручног потписа може се рође-но име изоставити или означити само почет-

ним словом или обичном скраћеницом, сем потписа на представкама упућеним властима, које морају увек бити потписане пуним именом.

Члан 33

Ко испуни услове односних законских прописа и може доказати, да има академско достојанство или титулу, може свом породичном имену додати скраћеницу, којом се обично означаје дотично академско достојанство или титула (доктор — Др., инжињер инг., магистер — мр.).

Ко је добио диплому, којом му се признаје академско достојанство на којем страном универзитету или високој школи, сме на територији Краљевине Југославије јавно употребљавати дотични академски наслов само тада, ако је диплома нострифицирана на којем нашем универзитету.

Горе поменутих ознакама академског достојанства односно титулом, у вези са именом, могу се служити једино лица, која су завичајној општини поднели доказ у смислу првог става овог члана и тражила упис академског назива у општински регистар држављана.

Члан 34

Аутори литерарних или других уметничких дела, могу у вези са тим делима употребљавати измишљена имена (псеудониме), у колико то није у опреци са одредбама казненог закона, закона о штампи или са законским прописима о заштити ауторског права.

Члан 35

Уметницима: позоришним, филмским или какве друге артистичке струке који се у овом занимању јавно појављују, може надлежна првостепена управна власт одобрити привремену употребу каквог измишљеног имена. То се име сме употребљавати искључиво у вези са уметничком делатношћу; међутим у приватном животу употреба таквих имена није допуштена.

ГЛАВА IX

Казнене одредбе

Члан 36

Ко употребљава туђе име или ко се друкчије назове него што је одређено односно у сагласности са прописима овога Закона, казниће се иступно новчаном казном од 50 до 500 динара, а у случају немогућности наплате затвором од 1 до 10 дана, ако тиме није учинио теже казнимо дело.

Члан 37

Ко свесно своје име пише друкчије, него што је у матици рођених заведено или против прописа овог Закона, казниће се новчано до 300 динара, а у случају немогућности наплате затвором до 6 дана.

Члан 38

Неизвршење прописане дужности у чл. 24. овог Закона казниће се иступно новчаном каз-

ном до 1000 динара, а у случају немогућности наплате затвором до 20 дана.

Члан 39

Руковалац матичних књига, који име не заведе у сагласности са прописима овога Закона или који занемари прописано или наређено уписивање имена или које друге овим законом наложене му дужности, казниће се без обзира на евентуалне дисциплинске последице, новчано од 100—1000 динара, ако тиме није учинио какво теже казнимо дело.

Члан 40

У горе наведеним случајевима повреде овог Закона извиђаће и кажњаваће опште-управна власт првог степена по прописима казненог поступка, који важи код тих власти.

ГЛАВА X

Прелазне и завршне одредбе

Члан 41

Од дана ступања на снагу овог Закона, за прве две године, захтеве за исправке матичних уписа у смислу чл. 26. овог Закона решаваће опште-управна власт првог степена у чијем подручју треба да се исправка матичних књига обави.

Члан 42

Изузетак другог става чл. 33. овог Закона не протеже се на оне држављане наше Краљевине, који су до 1. децембра 1918. године примили диплому о признању академског достојанства, на којем универзитету са седиштем на територији бивше аустроугарске монархије .

Члан 43

Овај Закон ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у „Службеним Новинама”.

II

ЗАКОН

**О ИМЕНИМА МЕСТА И УЛИЦА И О ОБЕЛЕЖАВАЊУ
КУЋА БРОЈЕВИМА**

од 18 фебруара 1930

Служб. новине бр. 44 од 25
фебруара 1930 дод. XVI стр. 401.

ЗАКОН

О ИМЕНИМА МЕСТА И УЛИЦА И О ОБЕЛЕЖАВАЊУ КУЋА БРОЈЕВИМА.

1 Имена места

Члан 1

Свако насељено место (град, варош, варошица, трговиште, село) носиће само своје, званично утврђено, име.

О имену новог места и о промени имена места одлучује Министар унутрашњих послова.

Нова имена места објавиће се у „Службеним новинама”.

Члан 2.

Управно одељење Министарства унутрашњих послова надлежно је за рад на утврђивању имена места. Ови предмети ће се по потреби претресати и у већу старешина Министарства унутрашњих послова.

Члан 3.

Утврђено име места уписује се у Матрицу имена места, коју води Министарство унутрашњих послова.

Матица ће садржавати: име места, у којој општини је то место; и примедбу (за уписивање промене општина, или за упућивање на промену имена места — са знаком броја и године). Матица има: делове за сваку бановину (бановине уређене по азбуци); разделе за сваки срез поједине бановине (срезови сваке бановине, у једном делу, уређени по азбуци). Кад се резервисани раздео кога среза испуни, при крају тога раздела ставиће се знака, на којој је страни продужење. — Матица ће имати као додатак засебну књигу: Азбучни регистар места. У том регистру ће се имена места уписивати азбучно, по почетном слову имена, а имаће рубрике за: име места, у којој општини је то место, у коме срезу, у којој бановини, и примедбу (за уписивање промене општине и среза или за упућивање на промену имена места — са знаком броја и године).

Члан 4.

На путевима при улазима у насељена места учврстиће општина на крајњим кућама или на нарочитим стубовима лимане (поцинковане) или металне или од другог дуготрајног материјала таблице (око 65x40 см.), на којима ће бити урезано или рељефно израђено име места, општине и среза.

Таблице са именима места набавља и поставља општина о своме трошку. Приватно обележавање по овом члану забрањено је.

II Имена улица и тргова

Члан 5.

Општинска власт ће по потреби давати и мењати имена улицама и трговима. Одлуку подноси претпостављеној државној општој управној власти, која је надлежна за оцену, да ли је име погодно. Докле год државна власт име не одобри, општина не може своју одлуку извршити.

Ако би у местима, у којима већ постоје улице са именима, било и улица и тргова без имена, и њима се мора дати име.

Забрањена су имена улица и тргова, која се не слажу са историском прошлошћу, или са спољним односима Краљевине, или са националним циљевима.

Члан 6

У местима, која имају улице са именима, на почетку и на крају сваке¹⁾ улице означаће се на лиманој (поцинкованој) или металној табlici (око 50×30 см.) име дотичне улице. Име ће бити урезано или рељефно. Таблица може бити и од другог дуготрајног материјала. Овако ће се означити и имена тргова.

У градовима, који имају више од 25.000 становника, овакве таблице поставиће се и на сваком раскршћу. Поред тога у тим градовима на табlici ће се означити и квартал коме припада та улица, њен део, или једна њена страна, односно трг.

¹⁾ Исправка, С. Н. 1930 дод. стр. 539.

Ове таблице стављају се на кућама, а по потреби на стубовима. Сопственици кућа не могу ометати стављање ових таблица на куће.

Таблице са именима улица и тргова набавља и поставља општина о свом трошку. Приватно обележавање по овом члану забрањено је.

III. Бројеви имања — кућа

Члан 7

У ушореном месту свако имање у границама изграђеног ушореног дела места имаће свој редни број.

У неушореном месту свака кућа имаће свој редни број.

Ако један сопственик има у дворишту свога имања више зграда за становање, све те зграде добијају само један број.

Кућа по овом Закону је свака зграда, у којој се станује стално или привремено, у којој постоји кућно огњиште и у којој се може ноћивати.¹⁾

Свака кућа мора припадати једном месту, које има своје име.

Обележавање имања — кућа бројевима извршиће општинска власт на лицу места уз помоћ сопственика, а првостепена општинска²⁾ управна власт водиће надзор да обележава-

¹⁾ Исправка С.Н. 1930 дод. стр. 539.

²⁾ Грешка — треба општа.

ње бројевима буде изведено на време и тачно.

Члан 8

Обележавање имања — кућа бројевима извршиће се засебно у сваком месту, које има засебно име, и то арапским бројевима.

Бројеве треба израдити на лиманим (поцинкованим) или металним таблицама, или од другог дуготрајног материјала (око 20x15 см.). Бројеви биће урезани или рељефно израђени.

Ове таблице набавља општинска власт и уступа их сопственицима имања — кућа по цени коштања.

Сопственик имања — куће је дужан, да прими таблицу и одређени му кућни број од општине и да је утврди или да дозволи да се утврди на видном месту његове куће — имања, више главног улаза или покрај главног улаза, како би се споља јасно видела.

Сопственици имања — кућа морају се старати, да им ове таблице буду чисте. У случају да буде таблица оштећена или уништена, сопственик је дужан, да то одмах пријави општинској власти, која ће таблицу обновити, о своме трошку ако се не утврди ко је за оштећење крив.

Ако сопственик не изврши добивено наређење о обележавању бројем, то ће извршити општина на трошак сопственика.

Сеоуска општина може одлучити, да се у селу бројеви обележе, у место таблицама, на самом зиду фарбом, (али тако, да то обележавање буде постојано).

Члан 9

Храмови свих законом признатих вероисповести не добијају бројеве, али те бројеве добијају куће, у којима станују службеници храмова. Бројеве добијају манастири, текије, касарне, војни станови, болнице, сиротињски домови (склоништа), казнени заводи и т. д.

Железничке станице, школе и друге јавне зграде у сваком случају добијају број и ако у њима нико не станује.

Куће у којима се само привремено станује као што су: планинске колибе за чување стоке у летње доба, летњиковци (чардаци), куће које се издају само за време сезоне под кирију (на пр. у бањама), фабрике у којима се бави само за време рада — добијају кућни број.

Пољопривредне зграде за оставу хране и лежишта за стоку (амбари, пушнице, штале и т. д.) не добијају кућни број, ако у њима нема стана за сопственика, чувара, кочијаша и т. п.

Члан 10

У ушореним местима имање, било са лицем на две или више улица, може имати само један број.

Ако имање има улазак са две или више улица, добија само број улице, где је улазак са главније улице.

Члан 11

Код ушореног места са једном улицом почеће обележавање имања бројевима на је-

дном крају улице, а завршиће се на другом. При томе ће сва имања са леве стране правца улице, одакле се обележавање почиње, добити непарне бројеве, почев са бројем 1 па на више, а имања са десне стране добиће парне бројеве почев са бројем 2 па на више.

Код ушореног места са две или више улица, које су све без имена, треба то место поделити на леву и десну страну према обележавању бројевима у главној улици или друму или према току потока или реке, ако кроз место протиче. У том случају сва имања с леве стране главне улице односно друма, потока или реке, добиће непарне бројеве почев са бројем 1 а сва имања са десне стране добиће парне бројеве почев са бројем 2.

При томе обележавању, кад се наиђе на споредну улицу залази се у њу и обележавају се у продужењу бројеви имања са леве стране те споредне улице, идући ка главној улици. Овако ће се поступити и кад споредне улице имају своје споредне улице.

Обележавање се овако врши само у границама израђеног дела ушореног места.

Члан 12

Ако у ушореном месту свака улица има своје име, вршиће се обележавање имања бројевима засебно за сваку улицу. При том ће сва имања са леве стране правца улице, одакле обележавање почиње, добити непарне бројеве почев са бројем 1 па на више, а имања са десне стране добиће парне бројеве почев са бројем

2 па на више. При томе треба почети обележавање бројевима сваке улице с оног краја улице, који је ближи главном делу места, па продужити у правцу периферије места. Обележавање се овако врши само у границама изграђеног дела ушореног места.

При обележавању имања на трговима треба пазити да и куће у средини трга добију свој број тога трга. Обележавање бројева на тргу почиње од угла, који је најближи главном делу места, и од тога почетка утврдиће се лева и десна страна до¹⁾ тачке супротне почетку. Лева страна добија непарне а десна парне бројеве.

Члан 13

Ако се имање једног броја парцелише, први део до имања непосредно нижег броја задржаће раније одређени број, а суседни делови добијају исти број са знаком а, односно б, в — и т. д.

Члан 14

Кад је место ушорено, а има кућа и ван улице (ван ушореног дела), те куће ће се обележавати бројевима засебно за сваки неушорени део, који носи свој назив. Ово ће се обележавање вршити као у неушореним местима, почевши од броја 1.

Члан 15

Кућа саграђена после извршеног обележавања бројевима између две постојеће куће

¹⁾ Исправка С.Н. 1930 дод. стр. 539.

обележене бројевима у неушореним деловима ушореног места добија број прве суседне лако приступачне куће мањег броја са додатком а, односно б, в — и тд.

Члан 16

У градовима који имају више од 50.000 становника, на таблицама за бројеве биће назначено испод броја име улице.

Члан 17

У местима неушореним обележавање бројевима кућа (не и имања) вршиће се бројевима овим редом, који је најзгоднији за најкраћи и најприроднији прелаз од броја до броја.

Ако се приликом обележавања кућа бројевима наиђе на кућу, која је још у грађењу, а иста ће по довршењу служити за становање, треба и њу одмах обележити бројем.

Кућа саграђена после извршеног обележавања бројевима између две постојеће куће обележене бројевима, у неушореним местима, добија број прве суседне лако приступачне куће мањег броја са додатком а, односно б, в — и тд.

Члан 18

Потпуно ново обележавање бројевима (то јест обнављање обележавања бројева) у поједином месту или у целим деловима места одобрава коначно, услед утврђења потребе, општа управна власт другог степена, а за Општину града Београда Министар унутрашњих послова.

IV Казнене одредбе

Члан 19

Ко скине, уништи, оштети или запрља таблицу (са бројем или именом места или улице, или ко кућни број фарбом написан уништи, или ко не извести власт о ономе што је дужан извести по овом Закону, казниће се иступно новчаном казном од 10 до 200 динара а у случају неисплате новчане казне у остављеном року затвором од 1 до 4 дана. Новчана казна се изриче у корист државне касе.

Казне изриче власт надлежна за кажњавање по иступним делима.

V Спискови имања — кућа

Члан 20

Свака општина саставиће Списак кућа по бројевима ако је место неушорено; а ако је ушорено, саставиће Списак имања и кућа по улицама и бројевима са додатком о бројевима кућа по неушореним деловима.

Ови спискови садржаваће рубрике за: редни број имања — односно кућа на неушореним деловима или у неушореном месту; да ли на имању у ушореним деловима постоји кућа или не; и примедбу за назнаку ако кућа престане постојати, или се кућа обнови.

Спискове чуваће општине, а преписе достављаће по тражењу надлежних власти.

У списку ће се уносити и све промене.

Чим неки сопственик подигне нову кућу, или парцелише имање у ушореном делу места, дужан је да то јави општинској власти ради увођења у Списак имања — кућа и ради стављања броја на кући — имању. Исто тако је дужан да пријави и уклањање куће ради измене у списку.

VI Прелазне и закључне одредбе

Члан 21

Досадашња утврђена имена места уписаће се у Матицу имена места. Сва нова имена и промене уписаће се накнадно,

Члан 22

Ако више места имају исто име, учиниће се потребна промена имена установљењем неког додатка постојећем имену или давањем потпуно новог имена.

Члан 23

До 1 јула 1930 године сва имања — куће по прописима овог Закона морају бити обележене бројевима.

Спискови имања — кућа морају бити готови до 1 августа 1930 године. Препис спискова мора се послати, на први захтев власти надлежној за попис становништва.

До краја 1930 године имена места и улица морају бити таблицама означена по прописима овога Закона.

Члан 24

Општина, која сматра да извршено обележавање имања — кућа бројевима, како га је затекао овај Закон, нема великих отступања од обележавања, како га тражи овај Закон, поднеће у року од 15 дана по ступању на снагу овога Закона, непосредно — надзорној власти извештај са образложењем, у коме ће навести у каквом је стању тада то обележавање у односу обележавања како би требало да буде по прописима овога Закона. Та власт решиће, да ли треба одмах у потпуности поступити по овом Закону. Против одлуке ове власти може се општина жалити у року од три дана вишој управној власти.

Иако се на овај начин општина ослободи од дужности, да Законом тражено обележавање изврши одмах (то јест у року до 1 јула 1930 године), ипак ће она поступити по прописима из члана 5 става 2, члана 7, 8, 9, 10, 13, 15, члана 17 става трећег и члана 20 — и то стање ће остати док не наступи потреба за примену члана 18.

Члан 25

Овај Закон ступа на снагу кад се¹⁾ обнародује у „Службеним новинама”.

Препоручујемо нашем министру унутрашњих послова да овај Закон обнародује и о његовом извршењу се стара, властима заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

¹⁾ Испр. С.Н. 1930 дод. стр. 539.

4

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. ПУТ У САРАЈЕВО: КАЈЗЕР ВИЛХЕЛМ II И УЗРОЦИ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА
Џон Рол
Београд: Слио: Медија центар „Одбрана”, 2017.
2. ИСТОРИЈА АРАПСКИХ НАРОДА
Алберт Хурани
Београд: Слио, 2016.
3. СРБИ 1903–1914: ИСТОРИЈА ИДЕЈА
Милош Ковић
Београд: Слио, 2015.
4. МАГИ: КАО ДА ЈЕ БИЛА НЕКАД
Душан Весић
Београд: Лагуна, 2018.
5. МАВРОВ ИЗВЕШТАЈ
Лејла Лалами
Београд: Лагуна, 2018.
6. МИНИСТАРСТВО НЕИЗМЕРНЕ СРЕЋЕ
Арундати Рој
Београд: Лагуна, 2017.
7. МОГЛА БИХ ТО БИТИ ЈА
Камиј Лоранс
Београд: Лагуна, 2018.
8. МОЈА БАКА ВАМ СЕ ИЗВИЊАВА
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2018.
9. МОЈА ФРАНЦУСКА ПОРОДИЦА
Саманта Веран
Београд: Лагуна, 2018.
10. МОЈИХ ПЕДЕСЕТ
Бранко Ђурић Ђуро
Београд: Лагуна, 2018.
11. МОРИТАТИ И ЛЕГЕНДЕ
Бохумил Храбал
Београд: Лагуна, 2017.
12. МУВА
Патриша Корнвел
Београд: Лагуна, 2018.
13. НОРДИЈСКА МИТОЛОГИЈА
Нил Гејмен
Београд: Лагуна, 2017.

14. НЕВИЂЕНА СРБИЈА
Влада Арсић
Београд: Лагуна, 2018.
15. НЕВИДЉИВИ ЛАНЦИ: МОЋ НЕПОСТОЈЕЋЕГ НОВЦА
Момир Булатовић
Београд: Лагуна, 2018.
16. НОЋИ У РОДАНТЕУ
Николас Спаркс
Београд: Лагуна, 2018.
17. ОД НУЛЕ ДО ЈЕДАН: БЕЛЕШКЕ О СТАРТАП КОМПАНИЈАМА
ИЛИ КАКО ГРАДИТИ БУДУЋНОСТ
Питер Тил и Блејко Мастерс
Београд: Лагуна, 2017.
18. ОДАБРАНЕ ПРИЧЕ
Џон Чивер
Београд: Лагуна, 2017.
19. ОСАМ ПЛАНИНА
Паоло Коњети
Београд: Лагуна, 2018.
20. ПОДВИЗИ И СТРАДАЊА ГРОФА ОД ТАКОВА
Дејан Михаиловић
Београд: Лагуна, 2018.
21. ПОЉУБАЦ МИХОЉСКОГ ЛЕТА
Милко Штимац
Београд: Лагуна, 2018.
22. ПОНОЋНО СУНЦЕ
Ју Несбе
Београд: Лагуна, 2018.
23. ПОСЛЕДЊИ ПОТЕЗ
Иван Ивањи
Београд: Лагуна, 2018.
24. ПОВРАТАК БОГОВА: ЗАБОРАВЉЕНА МУДРОСТ ИЗГУБЉЕНЕ ЗЕМАЉСКЕ
ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ
Грејем Хенкок
Београд: Лагуна, 2018.
25. ПРЕ НЕГО ШТО БУДЕ КАСНО
Душан Микља
Београд: Лагуна, 2018.
26. ПРИЧЕ МИСТЕРИЈЕ И МАГИЈЕ
Ото Олтвањи
Београд: Лагуна, 2017.

27. ПРИНЦ ЛАКРДИЈАША
Марк Лоренс
Београд: Лагуна, 2018.
28. РАЗГОВОРИ У ПРИНСТОНУ
Марио Варгас Љоса
Београд: Лагуна, 2018.
29. РЕФРЕН
Андрија Јонић
Београд: Лагуна, 2018.
30. ШАМПИОН
Дарио Фо
Београд: Лагуна, 2018.
31. СЕМЕ МРАКА
Ива Колега
Београд: Лагуна, 2018.

PREPORUČUJEMO

1. Nikolaj Aleksandrovič Berđajev: **ČOVEK I MAŠINA: Izabrani eseji i članci** / Beograd: Brimo, 2002.

Preuzeto sa sajta: <http://www.mikroknjiga.rs/store/prikaz.php?ref=86-83521-22-2&pismo=latinica>

Redosled kojim su u ovoj knjizi štampani Berđajevljevi eseji i članci prilagođen je, koliko je to bilo moguće, vremenu njihovog nastanka, ali i zahtevu tematske povezanosti. Cilj priređivača bio je da čitaocu omogući da prati razvoj misli i kretanje interesovanja Nikolaja Berđajeva tokom njegove pedesetogodišnje publicističke delatnosti, ali i da kroz nekoliko manjih celina, koje se u knjizi lako mogu prepoznati, postigne kakvo-takvo tematsko i organsko jedinstvo knjige. Naravno da ovu nameru nije bilo moguće u potpunosti ostvariti. Kad god je to bilo potrebno, priređivač je svesno odstupao od hronologije i davao prednost tematici. Opravdanje za ovakav postupak priređivač nalazi u uverenju da bi isključivo poštovanje jednog od principa grupisanja, hronološkog ili tematskog, samo uvećalo ionako neizbežne manjkavosti ovog izbora. Naime, Nikolaj Berđajev je tokom svog, u stvaralačkom smislu izuzetno plodnog života, napisao i objavio preko tri stotine tematski veoma raznovrsnih, ali kvalitativno veoma ujednačenih eseja i članaka.

Potpuna bibliografija radova Nikolaja Berđajeva biće data u dopunskom XI tomu Izabranih dela pod nazivom *Za i protiv Nikolaja Berđajeva*, što je razlog zbog koga izdavač u ovoj knjizi nije dao naslove eseja i članaka u originalu, vreme njihovog objavljivanja, te nazive časopisa i novina u kojima su štampani.

O autoru:

Nikolaj Aleksandrovič Berđajev (1874, Kijev – 1948, Klamar, blizu Pariza) – filozof, publicista. Školovao se u Kijevskom kadetskom korpusu. Godine 1894. upisao se na Prirodnjački fakultet na Univerzitetu sv. Vladimira, ali je posle godinu dana prešao na Pravni fakultet. Na fakultetu je pod rukovodstvom Čelpanova počeo sistematski da se bavi filozofijom. Već tada B. se uključio u socijaldemokratski rad i postao propagator marksizma, zbog čega je prilikom rasturanja kijevskog Saveza za borbu za oslobađanje radničke klase 1898. godine bio uhapšen i izbačen s univerziteta. Njegov rad *Subjektivizam i individualizam u društvenoj filozofiji. Kritička studija o N. K. Mihajlovskom* (1901) sadržao je predgovor P. B. Struvea i označio odlučan zaokret tzv. „kritičkih marksista” ka idealizmu, koji će osnažiti nešto kasnije, 1902. godine, učešćem B. u objavljivanju zbornika *Problemi idealizma*. Od 1901. do 1903. godine B. je bio u administrativnom progonstvu, najpre u Vologdi, a zatim u Žitomiru, gde se udaljio od socijaldemokratije i približio liberalnom „Savezu za oslobođenje”. B. je 1904. ušao u redakciju časopisa *Novi put*, a 1905. je, zajedno sa Bulgakovom rukovodio časopisom *Problemi života*. Postao je publicista i teoretičar „nove religijske svesti” – videti knjigu B. *Nova religijska svest i društvena stvarnost* (1907) i *Sub specie aeternitatis. Ogledi filozofski, socijalni i književni* (1907). B. se 1908. godine preselio u Moskvu. Učestvovao je stvaranju zbornika *Vehi (Putokazi)* (1909). Traganje za sopstvenim filozofskim objašnjenjem „neohrišćanstva” završilo se knjigom *Filozofija slobode* (1911), i naročito, knjigom *Smisao stvaralaštva. Pokušaj opravdanja čoveka* (1916), koju je B. smatrao prvim izrazom svoje samostalne filozofije. Prvi svetski rat B. je doživeo kao kraj humanističkog perioda istorije sa

dominacijom zapadnoevropskih kultura i početak prevladavanja novih istorijskih sila, pre svega Rusije, čija je misija hrišćansko ujedinjavanje čovečanstva (videti zbornik *Sudbina Rusije*, 1918). B. je s odobravanjem dočekao narodni karakter Februarske revolucije i rukovodio je propagandističkim radom (reagovanja u časopisima *Ruska sloboda*, *Narodnjaštvo*), u cilju sprečavanja „boljševizacije” revolucionarnog procesa, i njegovo usmeravanje u „pravcu društvenopolitičke evolucije”. Oktobarsku revoluciju je ocenio kao nacionalnu katastrofu. Tokom sovjetskog perioda svog života B. je osnovao Slobodnu akademiju duhovne kulture, učestvovao u sastavljanju zbornika *Iz dubine. Zbornik članaka o ruskoj revoluciji* (1918), *Osvald Špengler i zalazak Evrope* (1922). U ovim radovima, kao i u onima objavljenim u inostranstvu, tj. u knjigama *Filosofija nejednakosti. Pisma o filosofiji društva upućena ljudima koji me ne vole* (1923), *Smisao istorije. Ogljed iz filosofije čovekove sudbine* (1923), *Pogled na svet Dostojevskog* (1923) – ruska revolucija razmatra se kao produkt razvoja zapadnoevropskog svetovnog humanizma i, s druge strane, kao izraz religiozne psihologije ruskog naroda. Godine 1922. B. je bio proteran iz Sovjetske Rusije. Od 1922. do 1924. godine živeo je u Berlinu. Njegov esej *Novo srednjovekovlje. Razmišljanja o sudbini Rusije i Evrope* (1924) doneo mu je evropsku slavu. B. je 1924. godine prešao u Klamar blizu Pariza, gde je boravio do kraja života. Bavio se aktivno stvaralačkim, društveno-kulturnim i redaktorsko-izdavačkim radom. Najvažnijim za razumevanje svoje filosofije smatrao je knjige koje je napisao u periodu prinudne emigracije: *O čovekovom pozvanju. Ogljed iz paradoksalne etike* (1931) i *O čovekovom ropstvu i slobodi. Ogljed iz personalističke filosofije* (1939). Knjigom koja je u najvećoj meri izražavala njegove metafizičke predstave, on je smatrao *Opit eshatološke metafizike. Stvaralaštvo i objektivacija* (1947). Posle smrti B. objavljena je *Samospoznaja. Pokušaj filosofske autobiografije, Carstvo Duha i carstvo Ćesara* (1949) i *Egzistencijalna dijalektika božanskog i ljudskog* (1952). Godine 1954. na francuskom jeziku izašla je njegova knjiga *Istina i otkrovenje. Prolegomena za kritiku otkrovenja* (prvi put na rus. jeziku.: Spb., 1996). B. je učestvovao u radu izdavača YMCA-Press, poznatog po svojim izdanjima religijsko-filosofske literature, bio je urednik časopisa *Put*, koji je bio organ ruske religijsko-filosofske misli. Učestvovao je na kongresima Ruskog studentskog hrišćanskog pokreta, u „Pravoslavnom delu” majke Marije, pokretu novogradovaca, uključivao se u razne društvenopolitičke i društveno-crkvene diskusije u emigrantskim krugovima, uspostavljao u svom stvaralaštvu vezu između ruske i zapadnoevropske misli. Tokom Drugog svetskog rata B. je zauzeo izrazito patriotsku poziciju, a posle pobeđe nad hitlerovskom Nemačkom ponadao se izvesnoj demokratizaciji duhovnog života u SSSR, čime se može objasniti, recimo, i njegov „sovjetski patriotizam”, koji je izazvao negativnu reakciju u krugovima nepomirljive emigracije, koja je B. neprestano optuživala zbog njegove „levičarske” društvenopolitičke pozicije. B. je 1947. g. bilo dodeljeno zvanje doktora univerziteta u Kembridžu.

Glavni problem filosofije B. jeste smisao čovekove egzistencije i, u vezi s tim, smisao bića u celini. Njegovo principijelno rešenje, smatrao je on, može biti samo antropocentrično: filosofija „saznaje biće iz čoveka i kroz čoveka”, smisao bića otkriva se u smislu sopstvene egzistencije. Osmišljena egzistencija jeste egzistencija u istini, koju čovek postiže na putevima spasenja (bekstva od sveta) ili stvaralaštva (aktivnog preuređenja sveta uz pomoć kulture, socijalne politike). Čoveku svojstvena sposobnost stvaranja je božanska, i u tome se sastoji njegova bogopodobnost. Od strane Boga višu čovekovu prirodu pokazuje Isus Hristos, Bog koji je primio ljudsko obličje, a od strane čoveka – njegovo stvaralaštvo, stvaranje „novog, čega još nije bilo”. Filosofija hrišćanskog stvaralačkog antropologizma dobila je svoj prvi opsežan izraz u knjizi *Smisao stvaralaštva*. Ova faza završava se radom *Filosofija slobodnog duha. Problematika i apologija hrišćanstva* (I i II deo, 1927–1928).

2. Pavle Florenski: **STUB I TVRĐAVA ISTINE: Oglad o pravoslavnoj teodiceji u dvanaest pisama. Knjiga 1.** / Beograd: Logos; Ant, 2008.

Preuzeto sa sajta:

https://www.academia.edu/32421576/Re%C4%8D_na_promociji_knjige_Stub_i_tvr%C4%91ava_istine_Pavla_Florenskog

Reč na promociji knjige „Stub i tvrđava istine“ Pavla Florenskog

Petar Jevremović

Valjevo, 7. XI 1998.

Danas je, možda, još uvek prerano da govorimo o Pavlu Florenskom. Ipak, mi smo tu. Tu je i Florenski. Tačnije, tu su (pred nama su) njegove knjige. Naša namera nije da vam ovde (onako na brzinu, ukratko) prepričamo, čak ni da vam objasnimo, ono o čemu je on, Pavle Florenski, u njima pisao. Iz mnogo razloga – a njih je (verujte mi) zaista tako mnogo da ovde neću ni pokušavati da vam ih nabrojim – to bi bilo neprimereno. Nemoguće. Florenski, naprosto, traži mnogo više od puke radoznalosti, učene dokolice i čistog srca. Njegovo mišljenje po mnogo čemu izlazi iz okvira konvencijalnog. Uobičajenog. Očekivanog... Najkraće rečeno: da biste razumeli Florenskog, prethodno morate razumeti sebe. Morate poći od sebe. Morate izaći na kraj sa sobom da biste se sa njim uopšte mogli susresti. Drugim rečima, morate znati na čemu ste. Morate razumeti smisao sopstvene ontološke pozicije. Tek onda možete stupiti u dijalog sa njegovom pozicijom. Sve u svemu, morate znati ono što je za vas važno. Tačnije, morate biti svesni onoga što vam nedostaje. Tačnije, morate biti svesni smisla praznog mesta u poretku sopstvenog bića. Jedino tada možete se susresti sa Florenskim. Sa njegovim (usuđujem se reći herojskim) pokušajem da izađe na kraj sa prazninom koja je pretila njegovom biću. Nemojmo se zavaravati. Zabune su uvek moguće. Isto važi i za greške. Sve i da ste na dobrom putu, niko vam ne garantuje da se nećete spotaći. Čak pasti... Stvar je odveć živa, odveć neprozirna i nepredvidljiva da bismo je tek tako mogli smestiti u nekakve tobože samorazumljive okvire. Iskušenja je mnogo. Gotovih algoritama nema, osuđeni smo na hermeneutiku. Na tumačenje. Na čitanje. Pogrešno je u Florenskom tražiti učitelja. Bespogovornog učitelja, apsolutnog učitelja, proroka. On to jednostavno nije bio. Još je važnije znati da on sam tako nešto nije ni želeo da bude. Naprotiv. Bio je čovek autentično pionirskog duha, snažni, samosvojni um, avangardista u najboljem značenju te reči. Bio je hrabar čovek, čovek mislilac u najuzvišenijem značenju te reči. Visoko sublimisani radoznalac. Puer aeternus. Zbilja otvoreni duh. Neviđeni erudita. Harizmatik. Poliglota. Polihistor. Interesovala su ga suštinska pitanja, a ne ustaljeni odgovori. Bio je čovek prodora, dubokog intelektualnog prodora i snažne intuicije. Mrtvi sistemi ga nisu interesovali... Verovao je u život i služio je životu. U svemu je tražio život: u filosofiji, u teologiji, u matematici, u ruskim ikonama...

Još izrana, oko Florenskog se digla velika prašina. Praktično odmah njegovi savremenici su ga prepoznali kao drugačijeg. Kao čoveka po mnogo čemu posebnog, nesporno darovitog. Bilo je dosta buke, mistifikacija, velikih strasti... Imao je prijatelje, sledbenike, kritičare, čak protivnike. Neprijatelje. Postao je mit. Verovatno zbog svega toga, o Florenskom se i danas relativno mnogo priča, manje se čita, a (nažalost) još manje se zbilja kritički promišlja to o čemu je, i kako je, on pisao i razmišljao. Razloga je mnogo. U svakom slučaju, mit je još uvek živ. Florenski nas suočava sa nesagledivom masom filosofije, teologije, matematike, filologije, estetike... Nije ga lako pratiti, još ga je teže razumeti. Intelektualno mu parirati. Suočiti ga, eventualno, sa nekim kontraargumentom. Sa njim polemisati. Stil mu je nesistematičan, na momente nejasan, eliptičan. Nasilan. Uz sve to, ume da bude patetičan, a ponekad mu uspeva da bude poetičan. Da pogodi pravu reč. Mnogo toga dato je samo u

naznakama. U tragovima. Sklon je brzim promenama ritma, oštrim prelascima iz jednog diskurzivnog žanra u drugi, nepredvidljivim asocijacijama i najrazličitijim mogućim spekulativnim bravurama. Istovremeno, svojim stilom, on pleni i poražava, privlači i odbija. Pleni nas njegova autentična dubina, snaga jednog nesporno autentičnog mislioca. Ono što poražava je njegova neverovatna erudicija, širina i dubina obrazovanja. Ono što privlači je toplina njegovog mišljenja, ono što čitaoca ume da odbije je mešavina naivne patetike i nebrušene isključivosti. Uz sve to, problem predstavlja i jedna naoko banalna činjenica. Do danas još uvek nemamo odgovarajuće, po kritičkim standardima urađeno, izdanje dela Pavla Florenskog. Daleko od toga da su nam dostupni svi njegovi relevantni tekstovi, a i oni koji su dostupni često nisu obrađeni i objavljeni na odgovarajući način. Otud dodatne mistifikacije... Kao što rekoh, mit i dalje živi. Samooplođuje.

Mnogi su skloni Florenskog da poredi sa Paskalom. To je poređenje, danas, praktično steklo status opšteg mesta. Nije stvar samo u biografiji. U spoljašnjim faktima života. Analogija je, pretpostavlja se, mnogo dublja. Suštinska. Ističe se sklonost prirodnim naukama, matematici i fizici, filosofiji, te duboka religijska konverzija. Potres bića. Otklon čoveka nauke, čoveka visoko spekulativnog (čisto matematičkog) mišljenja, u sferu vere. Čiste vere, koja je istovremeno i vera čoveka naučnika i vera čoveka srca. Florenski je bio čovek autentične filofske zapitanosti. Za razliku od Paskala, nije polagao mnogo na samoosujećujuću, po mnogo čemu militantnu uzdržanost, tako karakterističnu za jansenistički pokret. Ideje poslušnosti i zakona kod njega su ipak bile u drugom planu. Težište je bilo na poimanju nepojmljivog. Na paradoksu božje lepote, dobrote i ljubavi. Bio je neko ko je iz sve snage svog umnog bića – a daleko od toga da je ta snaga bila mala, ili, recimo, prosečna – pokušavao da misli i da osmisli ono o čemu je govorila (neko će reći, ono što je ispovedala) teologija. Za njega filosofija nije bila put ka veri. Filosofija je za njega bila stvar vere. Konstitutivni element jedne samoosveščene, duboke, prosvećene vere. Jedne vere koja se ne boji pitanja. Jedne vere koja se hrani pitanjima, antinomijama, paradoksima. životom.

Iz tog razloga, ja ću večeras pokušati da obrazložim jednu drugu, sasvim različitu, moguću analogiju, kada je u pitanju Florenski. Neću ga porediti sa Paskalom. Upoređiću ga sa Origenom. Kad u teološkim krugovima neko pomene Origena, većina oseti nelagodu. Nemir. Odbojnost. Zašto? Odmah će vam reći: Origen nije teolog, on je filosof. Brilljantan um. Vrsni intelektualac. Sjajan mislilac. Neko čija vas misao pogađa direktno u srce. Ako je ono pogođeno, umu je lako da bude zaveden. Fasciniran. Nadahnut. Kao teolog, Origen je (ili ga bar takvim smatraju) bio jeretik i kao takav, on je (za zvaničnu Crkvu) bio neprihvatljiv. Podlegao je, ili tačnije, njegovo je učenje podleglo, osudi. Srećom, priča se tu ne završava. Kao filosof – kao čovek koji misli relevantne misli – on nije morao nužno potpasti pod osudu nekog od Vaseljenskih sabora. Imao je sledbenike, ljudi su ga čitali... Na mnoge je uticao. Mnogi su od njega učili. Učili su se da misle o tome u šta veruju i u šta bi trebalo da veruju. Ipak, samoj stvari Crkve, sa izuzetkom nekih zaista velikih umova, on ostaje nekomunikativan, dalek, prokazan. Istorija je čak zabeležila i progone tzv. origenista. Hrišćanstvu je bio potreban jedan čisti genije, niko drugi do sv. Maksim Ispovednik, da bi se, makar donekle, izmirilo sa Origenom. Da bi raskrstilo sa rđavim origenizmom. Sve to ovde pričam zato što će vam većina teologa – i to kako onih zbilja visoko učenih, tako i onih drugih, naprosto rigidnih i konzervativnih – upravo iste stvari reći kada je u pitanju Florenski. To je filosofija, to nije teologija. Kao teologija to je pogrešno, zametno i stranputno. Čak opasno.

Mnogi su čak spremni (ili bar svojim stavom prizivaju takvu spremnost) Florenskog da osude. Kao filosofija, to o čemu je on pričao moguće je, ali po prirodi stvari (čim je izvan Crkve) to je manje zanimljivo. Manje bitno. Primera je mnogo. Često se pominje sofologija, kao bitna stavka u teološkim kritikama Florenskog. Setimo se samo Florovskog, njegove vrlo oštre kritike Florenskog. Tu bi zatim došla dosta nejasna, u svakom slučaju karakteristično pneumocentrična, a ne hristocentrična trijadologija. Cela stvar razvijana je u stilu jednog brižljivo odnegovanog, rusofilnog platonizma. Teologija otaca, klasično patrističko učenje o

Svetom duhu, kod Florenskog uglavnom ostaje u drugom planu. Neka važna težišta bitno su izmeštena. U svakom slučaju, perspektiva je drugačija. Florenski je nesumnjivo poznavao oce, za svoje vreme imao je više no solidan uvid u patrističku literaturu. Ipak, njegov odnos spram njih nije bio čisto sledbenički. Naivan. Uzbudljivost cele stvari – a upravo ta uzbudljivost mnoge je plašila – zapravo je u tome što je on patrističkom nasleđu pristupao sasvim slobodno, bez nekih naročitih dogmatičkih ograničenja i zazora, koristeći ga tako za sopstvene filofske potrebe. Za Florenskog je otačko bogoslovlje mnogo više bilo predložak za mišljenje, no što je bilo korpus bespogovornih ideala.

Možemo se danas ne slagati sa određenim zaključcima i rešenjima do kojih je on tako došao. Cela stvar uopšte i nije u tome da li je Florenski apsolutno bio u pravu. Naravno da nije. Ono do čega je Florenski svojim mišljenjem došao, za nas ne mora biti obavezujuće. I nije. Mnogo toga tu možemo sporiti i osporavati, ali jedno je ipak nesporno: teško da bi iko, kao filosof, danas (načelno) mogao osporiti samo njegovo polazište. Njegov dijaloški stav spram otačkog nasleđa. Pred nama je paradoks. Sam Florenski otkriva nam se kao teolog koji nastoji da misli filofski i kao filosof koji nastoji da misli teološki. Nijedne od pomenutih strana on ne želi da se odrekne. Ni spekulativnosti, ni vere. Ni uma, ni srca. Sve je u igri. Celokupno biće živog čoveka, Pavla Florenskog. Ništa nije, ili, tačnije, ništa ne bi smelo biti izostavljeno. U svakom slučaju, on je neko ko nas zbunjuje. Međutim, to nije sve. Budemo li ga pažljivije pročitali, tj. budemo li se odvojili od fascinacije sopstvenom zbunjenošću, zapazićemo njegovu zaista plemenitu (usuđujem se reći dirljivu) težnju da sa nama, takvima kakvi jesmo, podeli prirodu sopstvene zbunjenosti. Muke. Neizvesnosti. Ako ni zbog čega drugog, onda upravo zbog toga treba ceniti Florenskog. Treba poštovati njegovu filofsku iskrenost, plemenitu prostodušnost autentičnog genija. Nesklonost podvalama, doslednost čak i u greškama. Sada, naravno, dolazi glavno pitanje. Bez njega cela bi ova priča bila promašena. Uzaludna. Šta je to što je samog Florenskog zbunjivalo? Šta je to što ga je nateralo da napiše tolike (i takve) knjige? Knjige kao što je *Stolp* ne pišu se iz blagostanja, iz blažene intelektualne dokolice. Iz karijerizma, narcizma... Ne! Takve se knjige pišu iz velike muke. To nisu stvari kojima bi se čovek bavio iz puke radoznalosti – kao kada, na primer, ispitujete kategorije kod Aristotela i kod Kanta, pa tu nešto upoređujete – to su stvari koje se rade iz nužde. Iz velike nužde. I, što je najvažnije, ne možete a da ih ne radite. Da odustanete. Neka slepa sila u vama, koja izgleda upravo posredstvom vas želi da progleda, ne da vam da stanete. Da se odmorite.

Mogu vas otpuštati, hapsiti, maltretirati. Mogu vam svašta raditi, ali vas ne mogu ubiti. A sve i da vas ubiju, mit o vama će ostati. Duh preživljava. To je priča o Florenskom. Priča o intelektualcu, o autentično duhovnom čoveku, o geniju, čiji se život dogodio u jednom potpuno suludom vremenu. Na prvi pogled Florenski je žrtva. Nastradao je. Ubili su ga. No, da li je baš tako crno? Mislím da nije. Florenski je proživio krizu, suštinsku krizu bića i mišljenja. Čoveka su ubili, mit je preživio. I ne samo to. Nije preživio samo mit, preživela su i pitanja, a za nas ovde danas to je čak možda važnije i od samog mita. Iz kriza proroci izlaze sa odgovorima, sa vizijama, a filosofi sa pitanjima. Florenski nije bio prorok, bio je filosof. Kako je um moguć? Kako je razum moguć? Kako je, uopšte, moguće mišljenje – naučno, filofska, teološko mišljenje? Dve ključne odrednice njegovog magnum opusa – knjige naslovljene sa *Stolp* i *Utverždenie istini* – bile bi označene rečima: teodiceja i antropodiceja. Opravdanje Boga i opravdanje čoveka. Međutim, to nije sve.

Smisao teodiceje i antropodiceje Pavla Florenskog odražava jedna reč, koju, bar koliko ja znam, on sam nigde do kraja nije eksplicirao. Nikada je nije izrekao. U pitanju je reč ontodiceja.

Opravdanju Boga i opravdanju čoveka – tj. teodiceji i antropodiceji – sapripadno je, ili još bolje, hajdegerijanski rečino, pod-ležeće je opravdanje samog bića. Postojanja. Dakle, ontodiceja. Težište je na goloj ontologiji. Ne na metafizici. To više nije ontologija proizašla iz visoko spekulativnog mišljenja. To više nije (post)kantovska kritička logika. U igri je i srce. Ne samo um. Vera. Pitanje je, znači, kako je moguće biće? Kako je moguće (i da li je uopšte

moguće) mišljenje bića? Na čemu je utemeljeno? Kao što znate, ovo je pitanje veoma staro. Mnogo je starije od Florenskog. Ono nije retoričko pitanje, nije pitanje metafizike ili dogmatike. To je pitanje golog suočenja sa nihilizmom, sa ništavilom. Sa prazninom u apsolutnom smislu. Prevedemo li stvar na polje vere, pitanje bi glasilo: kako je hrišćanstvo uopšte moguće? Kako je (ako je uopšte moguć) moguć čovek-hrišćanin? To je bio jedan autentičan raptus, jedna rupa, jedan vir, vir koji je stalno nečim trebalo popunjavati. Pokušavao je da stvori nešto dovoljno uverljivo, poverenja dostojno, nešto čime će ispuniti to obestemeljujuće osećanje praznine. Nešto što će, sopstvenog opstanka radi, sebi staviti u zalag. U tom smislu, on je bio jedan retko autentični mislilac krize. Mislilac krize poretka umnosti uopšte. Poretka vere. Ipak, nažalost, svoje glavno delo Florenski nikada nije napisao. Nikada, zapravo, nije stigao da ga završi...

Florenski je bio filosof, teolog, matematičar spekulativac (čovek po mnogo čemu blizak Kantoru, njegovoj teoriji beskonačnosti), koji je zaista ozbiljno shvatio Kanta. Njegovo učenje o antinomijama. Istini za volju, sam Florenski nikada do kraja neće eksplicitno izvesti najradikalnije konsekvence Kantove kritičke filosofije. U izvesnom smislu, u odnosu na Kanta, možemo ga smatrati suzdržanim, čak konzervativnim. Strogo govoreći, njegove pozicije bile su prekantovske. čak antikantovske. Mimo Kanta, opsesivno je pokušavao da izađe na kraj sa najradikalnijim (a samim tim i za teološki um najopasnijim) konsekvencama Kantove filosofije. Uz to, valja primetiti, zanimljiva je njegova dosledna neosetljivost za Hegela, Šopenhauera, za Ničea. Za njemu savremenu filosofiju uopšte. Dosta je toga kod Florenskog zato ostalo na nivou slutnje, intuicije, nagađanja, pukog estetizma, čak izvesne, manje ili više nekritičke, ponesenosti. Patetične egzaltacije. Nesporna je činjenica da se Florenski mnogo mučio oko Kanta. Oko kantovskog duha u filosofiji. Naročito oko njegove prve *Kritike*. Oko *Kritike čistog uma*. Često ga je pominjao, relativno je dosta toga (za sebe važnog) o njemu napisao. Stalno mu se vraćao. Pažljivo ga je čitao i, po svemu sudeći, burno proživljavao. Lomio se. Zašto? Najdublja tekovina triju Kantovih kritika, a pogotovo one prve, bila bi dubok uvid u neizvesnost statusa našeg sazajnog aparata, uma, razuma i svega ostaloga. S jedne strane, tu je rascep na stvar po sebi i stvar za sebe. Istovremeno, tu je tvrđenje da transcendentalne ideje do kojih mi tako mnogo držimo – ideja Boga, ideja sveta, ideja besmrtnosti duše – imaju funkciju (Kant kaže da je njihova funkcija regulativna), ali da nemaju sadržinu. Da su prazne. Funkcionalne, ali prazne. Ta je misao duboka, strašna i onespokojavajuća. Pogađa nas direktno u stomak, ne u glavu. Ako je verovati Kantu, mi ne znamo, niti možemo znati, da li Bog postoji. Da li sve ono o čemu Crkva ispoveda zbilja postoji? Jedino što možemo znati jeste to da postoji ideja Boga, koja u kontekstu poretka naše umnosti ima nekakvu funkciju. To je sve... Sve drugo je ništa...

Sa tim ništa suočio se Florenski. Saveznike je tražio u platonizmu. U platoničkoj tradiciji. Namerno kažem platonizam, a ne Platon. Ruski platonizam. Ako bih rekao ruski Platon, to bi bilo nešto sasvim besmisleno. O ruskom platonizmu moguće je govoriti. Ima kod Florenskog dosta od duha Proklovog i Jamblihovog. Dosta teurgije, dosta mističke egzaltacije uma u stilu pozne platoničke dijalektike. Naravno, tu je i Solovjev. Najkraće rečeno, za Florenskog platonizam je podrazumevao mišljenje celine, celine u apsolutnom smislu. Mišljenje totaliteta. Mišljenje apsolutne hipostaze sveobjedinjujućeg totaliteta bića. Jednog. Apsolutnog. Ako je s jedne strane Kant, s druge strane (kao njegov suštinski antipod) bio bi Platon – platonički Platon. Ako je s jedne strane ništa, već pomenuto Kantovo ništa, s druge strane mora biti ideja. Čist idealitet bića. Lepota. Ljubav. Bog. Sofiologija Pavla Florenskog, koja je od teologa uglavnom oštro bila kritikovana, predstavljala je njegov bitno platonički pokušaj da premosti jaz između u sebi opasno raspuklog, simbolički urušenog, duhovno mlitavog hrišćanstva i njegovih visokih nebeskih idealiteta. Opstanku dogme, hrišćanske dogme, zapretilo je njeno opasno urušavanje u isprazni dogmatizam. „Centar života”, piše na jednom mestu Florenski, „ostao je izvan života”. Dogodio se rascep. Otuđenje. Praznina. „Život ide”, opominjujuće zvuče njegove reči, „mimo našeg veroučenja”. Dogodio se zaborav. Lišenost. Sumnja.

Neizvesnost. Nesreća. Hegelijanski rečeno, tj. držeći se kategorija *Fenomenologije duha*, ontološka pozicija Pavla Florenskog odgovarala bi strukturi nesrećne svesti.

To je, dakle, ono što je Florenski, praktično celog svog života, pokušavao da uradi. Da prevaziđe nesreću nesrećne svesti. Da prevaziđe rasep, rupu, vakum u sveopštem dijahronijskom poretku stvari. Da svom biću zadobije osnov za sreću. Autentičnu ljudsku sreću. To je bila njegova namera. Njegov cilj. Njegova borba. Popularnost što ju je Florenski stekao – njegov praktično mitski status – u ove naše dane ponajviše je vezana za tekstove pisane o ruskim ikonama. O smislu ikone, ikonostasa, o kulturi renesanse... Kod nas je to svojevremeno naišlo na relativno široku, a donekle čak i plodnu (mada, nažalost uglavnom nekritičku) recepciju. Ljudi su ga jednostavno zavoleli. Prihvatili su ga. U izvesnom smislu, on je kod nas našao i određeni broj sledbenika. Zagovornika svojih ideja. Hermeneutički je problem – namerno kažem hermeneutički, a ne vrednosni – to što je ikonološki opus Pavla Florenskog, u svojim osnovnim crtama, i pored toga što je nesporno provokativan, na momente briljantan, svež, ipak, pre svega, jedna konstrukcija. U svakom slučaju, znalacka konstrukcija, ali ipak konstrukcija. Konstrukcija koja je na momente nasilna, odveć isključiva (naročito kada je u pitanju shvatanje umetnosti renesanse, ali i zapadne kulture uopšte), neubedljiva. Na stranu čisto srce, ovde su važni i argumenti. činjenice.

Osim što je našao verne sledbenike, Florenski će naći i oštre kritičare. Među njima će biti kako zakleti tradicionalisti, tako i autentični zagovornici prosvetiteljstva. Za prve problem će biti u tome što je njegovo mišljenje vrlo udaljeno od nekakve (pretpostavljene) tradicije istočnohrišćanskog ikonopisa. To je činjenica. Florenski jednostavno nije ni bio, niti je pokušavao da bude, ni Teodor Studit ni Jovan Damaskin. Bio je to što je bio, čovek svog vremena. Mislilac. Estetika Pavla Florenskog nije u nekakvom sigurnom i nespornom (uslovno rečeno, ortodoksnom) dosluhu sa tradicijom. Tačnije, Florenski – kao estetičar ikone – po mnogo čemu nije bio tradicionalista. Naprotiv. Onim drugima, ljudima zadojenim prosvetiteljskim duhom i autentičnim kosmopolitizmom, zasmatala je njegova uglavnom rigidna, isključiva, u velikoj meri nekritička, odbojnost spram Zapada i spram renesansne umetnosti. Optužen je za jednostranost, za preterivanje. Za zlu volju... Ipak, sve to za nas danas ovde nije (ili barem ne mora biti) od presudnog značaja. Nije mi namera ni da branim, ni da napadam Florenskog. I za jedno i za drugo ima vremena. Samo želim da istaknem ono što verujem da je najbitnije za neko naše buduće otpočinjanje dijaloga s njim. Odatle nam, znači, valja krenuti... Odnos Florenski – tradicija obeležava jedna bitno dijaloška nota. Otvorenost i zapitanost. Neizvesnost, čak problematičnost. Rizik. Duboka svest o (mnogostruko uslovljenom) gubitku sigurne reference spram tradicije. Zbog svega toga Florenski je naš savremenik. Neko ko se svojevremeno bavio istom mukom koja je i naša, današnja. Više od većine, kako svojih tako i naših savremenika, u sebi on je bolno osećao prazninu, nedostatak, diskontinuitet. Onespokojavajuću nagriženost religijskog poretka stvari. Ugroženost života. Ugroženost lepote. Već pomenuto Kantovo ništa. Rupu – ontološku rupu u sopstvenom biću. Ono što je uporno pokušavao bilo je da, kako sebi tako i drugima, ponudi nešto čime bi mogli popuniti tu opasno zjapeću rupu između njih samih i već uveliko izgubljene prošlosti. Tradicije. Života. Upravo to je pokušao pišući tekstove o ikonostasu. Upravo to je pokušao svojom estetičkom teorijom, ali isto tako i svojom ontologijom uopšte. Svojim ontodicejom.

Završiću citirajući jednog čoveka koji, barem na prvi pogled, nema nikakve veze sa Florenskim. Teolozi ga uglavnom ne vole, a filosofi ga u ove naše dane relativno često pominju. Citiraju ga, pišu o njemu. Glavom i bradom, u pitanju je niko drugi do Sigmund Frojd. Zašto on? U jednom svom briljantnom pasusu, napisanom još daleke 1924. godine, Frojd će otprilike reći sledeće: problem nije u samom gubitku realnosti, tj. u rupi, u pojavi onog ništa; problem je u tome šta će doći na mesto te izgubljene realnosti. Rupe. Problem je u onome čime ćemo pokušati da repariramo, ili da premostimo, prekid kontinuiteta dijahronijskog utemeljenja onoga što nazivamo tradicijom. Simboličkim poretkom. Upravo to

je, na sebi svojstven način, pokušao Florenski: da popuni rupu. Da reparira nedostatak. Sećanje. Da učini nešto... Da celu stvar oživi. Time nas je (hteli ili ne hteli to da priznamo) suočio sa, za sve nas epohalnim, pitanjem: kako ćemo mi sami popuniti rupe u sopstvenom biću i sećanju?

3. Paolo Sorrentino: **NEVAŽNE TAČKE GLEDIŠTA** / Beograd: BOOKA, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://www.makart.rs/knjige/knjiga-nevazne-tacke-gledista-paolo-sorrentino-20480>

Nevažne tačke gledišta, zbirka pripovedaka ili roman sačinjen od dvadeset tri priče-portreta, počiva na crno-belim fotografijama nepoznatih i očito lažno imenovanih osoba, dela italijanskog fotografa Jakopa Benasija. Fotografije otvaraju vrata izmišljenim povestima o dvadeset troje junaka i njihovim sudbinama. Samo poslednja fotografija je prepoznatljiva: to je Paolo Sorrentino glavom i bradom. Navodno nadahnut licima s fotografija, Paolo Sorrentino, uz svoj neporecivi smisao za dočaravanje vizuelnog, slika ogromnu, višeslojnu i višeznačnu fresku savremenog, a opštevažeg ljudskog postojanja: ta slika je bolna, dirljiva, ironična, i pre svega neverovatno duhovita. Od smeha do plača jedva je korak, kao i od ironije do ganutljivosti. Priče o prijateljstvu, ljubavi, vernosti i mržnji istovremeno su komične i tragične, često i melodrame, a neretko paranoje, opsesije i strasti. Deluju stvarno, ali ipak ih doživljavamo kao fantastične.

Čini se da se u *Nevažnim tačkama gledišta* Paolo Sorrentino zabavio kao nikada dosad, i možda je ovo njegovo najuspelije književno delo. U njemu pokazuje svu raskoš darovitosti jedne renesansne ličnosti. I umesto preporuke čitaocu, poslužićemo se Sorrentinovom tvrdnjom da je genije osoba u čijem društvu se svako, bez obzira na godine i obrazovanje, oseća više nego prijatno. To posebno važi za ovu knjigu.

„Paolo Sorrentino nudi galeriju veoma različitih likova i njihovih života, opisujući male događaje, izbore koje valja napraviti, prepreke, naizgled nepremostive, tragične, komične, trenutke sreće i ponore bola, dotičući vešto sve boje od kojih je život satkan.”

Panorama

„Sorrentino je *zlatni dečak*. Ispisuje rečenice od kojih čovek ne može da zaspi. Na primer: 'U tišini koja je ličila na pokolj'.”

Corriere della Sera

„Knjiga koja se ne sme propustiti. Kao, uostalom, i svaki Sorrentinov film.”

SoloLibri.net

„Ono što zanima pisca i reditelja Paola Sorrentina jeste čarolija ljudskog postojanja, i koliko je važno da sami sebe ne shvatamo previše ozbiljno.”

ANSA

„Različite tačke gledišta u odnosu na svet. To je ono što je važno. Možda najvažnije, jer se ne smemo zavaravati da je samo naš.”

La Stampa

4. Olga Zirojević: **ISTOČNO-ZAPADNA SOFRA** / Beograd: Geopoetika izdavaštvo, 2018.

Preuzeto sa sajta: <http://www.geopoetika.com/book.php?id=4315>

Olga Zirojević, istraživač–istoričar–osmanista, nudi ove male istorijske studije o iću i piću, začinicima, slatkom i slanom, bilju ukrasnom, lekovitom (često u isti mah i otrovnom), industrijskom i još ponečem. Tragala je za njihovim poreklom, pažljivo iščitavajući iz njihovih imena itinerere zapletenih puteva kojima su, putujući dugo, ovi „stranci” stizali do naših krajeva, menjajući i obogaćujući ne samo jelovnik već i jezik, utičući tako na naše navike i običaje. Velika akribija, poznavanje nekoliko jezika na kojima je šarolika i veoma obimna literatura pisana, ali i živa radoznalost i istraživačka strast da se naoko nevažnom i marginalnom da pravo mesto i značaj koji zaslužuju – doneli su kao plod ovu knjigu. Tako autorka postavlja pred čitaoca sofru, zastrtu *bez*-platnom, i na nju iznosi redom razne delicije Istoka i Zapada, i njihove povesti nepoznate ili zaboravljene, koje su tu, u našoj svakodnevnici, kao dokaz isprepletanosti sveta i zamršenosti kulturnih različitosti i bliskosti.

Milan Ristović

Tekstovi iz ove knjige nastajali su tokom više od dve decenije i objavljeni su na stranicama nedeljnih publikacija i periodike.

5. Sali Runi: **RAZGOVORI SA PRIJATELJIMA** / Beograd: Geopoetika izdavaštvo, 2018.

Preuzeto sa sajta: <http://www.geopoetika.com/book.php?id=4348>

Najkraće rečeno: iz Irske je stigao mlad, svež književni glas. Takoreći nova, s pravom samouverena, svetla Zvezda romana.

Nezgoda sa najavama novih autora i knjiga (u tzv. blurbovima) u tome je što oni, uz neobjektivne pohvale, koriste preporuke kao obavezu da knjigu *treba* da pročitate, ako ne i *morate* pročitati, umesto da to samo i jednostavno *poželite*.

A u ovom slučaju to sa željom će se i desiti: *Razgovori s prijateljima* jedna je zavodnička i zavodljiva knjiga, četvorougao ljudskih odnosa sastavljen od dve mlade najbolje prijateljice i nešto od njih starijeg bračnog para. Da, zvuči kao kliše. Ali, on se sastoji od pitkosti pametnih rečenica ove 26-godišnje autorke sazdan na najboljem stilskom nasleđu čudne kombinatorike. Reč je o mladalačkom seksualnom i umetničkom samootkrivanju preko unakrsne ljubavi i sopstvene književnosti.

Sali Runi piše moderno, ironično, duhovito, a iznad svega – razumljivo. Ona savršeno kontroliše ton svoga glasa i dosledno sprovodi disciplinu upotrebe „ravnog” jezika. Majstor je dijaloga koji koristi kao tenisku loptu: rečenice samo preleću mrežu u oba pravca i ti udarci iznuđuju iskrene i zaslužene čitalačke aplauze. Zabava je obostrana; jedino se ne zna ko u ovoj igri više uživa – autor ili čitalac.

Ova Irkinja je svojom pojavom ozbiljno zatalasala svetsku književnu javnost jer je unela novi, mladalački pogled u tzv. običan život (i politiku), ali i stvorila hibrid romantične komedije i prpošne tragedije – realnu sliku puta u život.

Srećom po čitaoce, napisala je i drugi roman. I opet, mladost i ljubav. Koju biste da *poželite*.

Vladislav Bajac

5

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД ЈУН–ЈУЛ 2019. ГОДИНЕ**

1. ИСТОРИЈА СВЕТА У 10 1/2 ПОГЛАВЉА
Џулијан Барнс
Београд: Центар за геопоетику, 1994.
2. МИЛЕНИЈУМ У БЕОГРАДУ
Владимир Пиштало
Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2017.
3. МОЈА ГЕНИЈАЛНА ПРИЈАТЕЉИЦА
Елена Феранте
Београд: Booka, 2017.
4. МУЗЕЈ НЕВИНОСТИ
Орхан Памук
Београд: Геопоетика издаваштво, 2016.
5. НУЛТИ БРОЈ
Умберто Еко
Београд: Вулкан издаваштво, 2015.
6. ОДУСТАЈАЊЕ
Јелена Ленголд
Београд: Архипелаг, 2018.
7. ОКЛОПНО СРЦЕ
Ју Несбе
Београд: Лагуна, 2015.
8. ПОЛИЦИЈА
Ју Несбе
Београд: Лагуна, 2016.
9. ТРИ ПРИЧЕ О САМОУБИЦАМА
Горан Марковић
Београд: Архипелаг, 2015.
10. ЗИД ТАЈНИ
Љиљана Шарац
Београд: Euro Book, 2018.